NİSAN'86/14

200 TL (KDV Dahil)

GÜN

Siyasi Haber ve Yorum Dergisi

TÜRK-İŞ'DE BİRLİK

SENDİKAL DEMOKRASİ VE

PETROL-İŞ
KRİSTAL -İŞ
DERİ-İŞ
YOL-İŞ
HARB-İŞ
AĞAÇ-İŞ
BASS
SAĞLIK-İŞ
MADEN-İŞ

MEKTUPLAR

GÜNÜ DAHA UZUN ÖMÜRLÜ, AYDINLIK VE NİTELİKLİ KILMANIN YOLU...

Okuyacak bir şeyler, hele de anlamlı ve özgün bir şeyler bulup okumanın mutluluğu bir başkadır mapusta. Bu nedenle ilkin içten teşekkürler diyor, atılımınızı yürekten destekliyorum.

Beni sevindiren bir diğer olay, eleştiri beklemenizdir ki, bu çok güzel bir tavır. Yani GÜN'ü daha bir uzun ömürlü, aydınlık ve nitelikli kılmanın en can alıcı yanı bu olsa gerek. Bu sağlıklı bakış, inanıyorum ki GÜN'e çok şey kazandıracaktır.

Ben neler diyebilirim bu konuda. Sanırım şimdilik çok şey değil. Çünkü, bu iki günlük süre içinde sadece bir bakabildim dergilere, ondan ötesi değil. Ve inanınız ki mapusta olmak öyle hovardaca harcanabilecek bir zamana sahip olmak değil kesinlikle.

Önerim de olacak ama yeterince olgun değil. Gördüğüm o ki, ilk üç sayısının deneme niteliği sonrası GÜN oldukça mesafe katetmiş.

Daha çok neyi işlemeye çalışmışız bakalım: Çalışanların (özelde işçilerin) yaşantı somutluklarından etkin ve canlı kesitler! Olaya tepeden eğilmeyip, içinden ses verilerek yürütülen nitelikli bir hareketlilik. Ama dar anlamda bunun henüz "bölgesel" olma boyutlarını aşamadığının ayrımındayız değil mi! Yine kimi uzman ve etkin kalemlerden sendikalar olayı ile işçilerden tepkiler. Kanımca en sağlıklı yaklaştınız konulardan biri de elbetteki hukuk sorunları, insan hakları ve demokrasi anlayışıdır.

MehmetÇetin / Bursa Cezaevi

AFFIN FATURASI

Kişilerin politikadan yasaklanmasına getirilen eleştiriler, demokrat olmanın bir gereği. Ama bu gereği salt kişilerle sınırlayıp politikada yığınları unutmak, bizce demokratlık değil. Emekçilerin her türlü örgütlenme hakkına ve siyasal katılımına binbir çeşit yasak konulduğu günümüz Türkiye'sinde, yasaklı geniş emekçi yığınların ekonomik-demokratik istemlerinin sözcülüğünü -bir derginin üstlenebileceği kadar- üstlendiğiniz için sizleri dostça kutlarız.

Bizler, 12 Eylül sonrasında, her türlü örgütlenmesi, hatta basına demeç vermesi bile yasaklanan, Milli Eğitimin çeşitli kademelerinde görevli eğitim emekçileriyiz. Devlet memurlarını disiplin suçlarının affı nedeniyle sicil dosyalarının yenilenmesi için ilk elde 1000'er liramız, daha sonra da 100'er liramız (bu da KDV imiş) gaspedildi. Ve şu ana kadar hiçbir yetkili de çıkıp, "bunun yasal dayanağı yoktur" diyemedi.

Ahmet Kurtul-Eğitim Emekçisi / Gaziosmanpaşa-İstanbul

TEK GIDA-İŞ'İN SAHTECİ YÖNTEMİ

Tek Gıda-İş Sendikası'nın İstanbul 4No'lu şubesinin seçimleri, bu sendikada her zaman olduğu gibi yine antidemokratik uygulamalar içinde yapıldı. Mayadağ'da yapılan seçimlerde de Şube yöneticileri zaman zaman hileye, zaman zaman zora başvurdular. O kadar ki,87 işçinin oy kullandığı şube seçimlerinde, sandıktan 160 oy çıktı! Üstelik, bu şubede oy kullanmaya yetkili olan işçilerin toplam sayısı bile 135... İşçilerin bu sonuçlara gösterdiği tepki, şube yöneticilerinin polisi kullanmasıyla bastırılabildi. İşçilerin kendi listelerine verdikleri 71 oya karşın, şube yöneticilerinin listelerine çıkan 14 oyu nasıl olup da 160'a çıkardıklarını hâlâ merak ediyoruz! Bu yöneticilerin işçilerin haklarını savunmalarını düşünemiyoruz bile.

Necmi Soylu-Tek Gıda-İş üyesi / Mayadağ-İstanbul

GÜN
Siyasi Haber ve Yorum Dergisi

GÜN'ün bu sayısı, kapağından iç sayfalarının neredeyse yarısına yakır bir bölümüne kadar, Türk-İş'in yaklaşan 14. Genel Kuruluna ayrıldı. Bugüne dek hiçbir konu, GÜN sayfalarında bu denli ağırlıkla ele alınmadı. "Olağanüstü dönemler"in, öncelikle işçi sınıfıyla hesaplaşmaya tutuşmasının nedenlerini ayrıca tartışmaya gerek olmadığı kanısındayız. Bunun böyle olması, GÜN okurları için oldukça anlaşılır bir durumdur. İşçi sınıfı ekonomik ve demokratik hak ve özgürlüklerden yoksun bırakılmaya çalışıldı. DİSK'in faaliyetleri durduruldu. Toplumsal devinimin candamarı işçi sınıfı, bu nedenlerle bugün sendikal birliğini yeni bir boyutta kavramaya çalışıyor. Geldiğimiz aşama, işçi sınıfının sendikal birliğinin rotasını, Türk-İş'te birlik çağrısı, aynı zamanda Türk-İş'de sendikal demokrasinin gerçekleştirilmesi çağrısıyla birleştirilebildiği ölçüde anlam kazanıyor. GÜN bu sayısında bu sorunu tartışıyor. Sorunu tartışma biçiminin iki boyutu var: Birincisi, GÜN'ün kendi politikasının belirlenmesi; ikincisi de Türk-İş'in dönüştürülmesi savaşımında, bugünkü Türk-İş yönetimine egemen olan anlayışa karşı çıkan, geniş bir yelpaze içinde sıralanan muhalif sendikaların hedeflerinin ve bu hedefleri gerçekleştirme konusundaki düşüncelerinin tartışılması. 1986 yılı, GÜN için Türk-İş Genel Kurulu yılı olacak. Bu sayımız, baştan bu yana sürdürdüğümüz politikanın yoğunluk ve berraklık kazandığı bir noktaya karşılık geliyor.

Dergimiz baskıya verilirken, ülkemizde ilk kez gerçekleşen bir girişimin öncüleri, Tutuklu ve Mahkûmlarla Yardımlaşma Derneği yöneticileri, GÜN'ü ziyaret etti. Dergimizin yetkilileriyle tutuklu ve mahkûmların sorunları üstüne konuşan dernek yöneticileri, öncülüğünü yaptıkları girişime basının ilgisini beklediklerini belirttiler. Yani GÜN'ün en önemli sorunlarından birini dile getirdiler. GÜN'ün cezaevi koşullarında yaşama ve direnme savaşımı veren binlerce insanın sorunlarına yakın ilgisini, okuyucularımız her sayıda izliyorlar...

Daha güçlü, daha çok okunan bir GÜN için, sevgi ve dostlukla...

TÜRK-İŞ KENDİ GELENEĞİ İLE HESAPLAŞIYOR

ONDÖRDÜNCÜ Türk-İş Genel Kurulu 1986 yılı sonunda yapılacak. 14. Genel Kurul, Türk-İş içinde sorunların çözümünün iki unsura bağlı olduğu görüşünün ağırlık kazandığı koşullarda yapılacak.

Bu unsurlardan birincisi; işçi haklarının ve sermayeye karşı savaşımın önündeki engel şu yada bu yasa değil, bütünüyle 1982 Anayasası'dır. Bu anayasa değişmelidir.

İkincisi; sonuç almak, sorunları çözümlemek zirvelerde oyalanmakla değil, işçi sınıfını etkin bir biçimde harekete geçirmekle ve onun gücüne dayanmakla başarılabilir.

Bu görüşler sendika yönetimlerinin bir bölümünce içtenlikle benimseniyor. Bir bölümü ise bugüne kadar başka biçimde düşünmesine karşın kaçınılmaz olan bu sonucu kavramaya başlıyor. Bir diğer bölüm sendikacı grubu da bu görüşe sonuna kadar düşmanolduğu halde izlenen politikanın iflas etmesi nedeniyle, ya seslerini çıkartmıyor ya da baskıları göğüsleyebilmek için yeni eğilimleri benimsemiş görünüyor.

Kanımızca Türk-İş'in kademelerini sarsan yeni anlayış, Türk-İş'in günümüze kadar süren çizgisine yön veren anlayışın tam zıddıdır. Türk-İş, işçi yığınlarını sendikal mücadeleden uzak tutan, kendisinin «çalışma barışı» ya da «partiler üstü politika» dediği, ama gerçekte iktidarın ve sermayenin dümen suyunda gitmek olan bir anlayışın sürdürücüsüydü. İçine düştüğü bunalım da bütünüyle bu anlayışının bir ürünü oldu. Türk-İş'in uzlaşmacı anlayışını artık, demokrasi ile ekonomik mücadelenin birbirine bağlı olduğunu kavrayan, işçi sınıfından yana etkin bir sendikacılık,yaygınlaşarak zorluyor. İşte 14. Genel Kurul öncesindeki ana sorun, çok olumlu olan bu değişimin genel kuruldan güçlenerek çıkmayı başarıp başaramayacağıdır. **Henüz gelişmeler tek bir genel kurulda nitelikse bir sıçramayı gerçekleştirerek bir olgunluk düzeyine ulaşmadığına göre,** 14. Genel Kurul'dan bu süreci hızlandıracak hangi **gerçekçi sonuçlar** beklenmelidir? Tartışmaların ağırlık noktası budur.

Türk-İş'te büyük ağırlığa sahip olan,ancak yapıları taşlaşmış, işçi tabanına yabancılaşmış sendikalar bulunmakta. Doğal olarak genel kurullarda son söz üzerinde bu sendikaların etkisi de büyük oluyor. Bugünlerde yapılmakta olan şube kongreleri taşlaşmış yapılarda önemli değişiklikler olmayacağını gösteriyor. Yeni anlayış yalnızca doğru görüşleri dile getiren bir konumla yetinmek istemiyorsa, bu olguyu dikkate almak durumundadır.

Bu ve bundan sonra anlatmaya çalışacağımız birkaç nedenden dolayı 14. Genel Kurul'un başarısını yada başarısızlığını sosyal demokratların yönetime gelmesi ile değerlendirmemek gereklidir.

Çünkü günümüzde ileri sendikal ilkeleri savunan sendikal muhalefet cephesi sosyal demokrat, sol ve sosyalist unsurlardan oluşuyor. Yine Türk-İş içinde sosyal demokrat olmadığı halde sendikal hareketin önündeki sorunlarına olumlu yaklaşan sağ unsurlar da bulunuyor. Ayrıca sosyal demokrat sendikacıların etkin olduğu sendikalarda birbirinden oldukça farklı, hatta birbirinin zıddı sendikal anlayışlar görülüyor. Bu nedenle sosyal demokrat sendikal anlayış değişik renkleri içeriyor. Son olarak da sosyal demokrasiyi temsil ettiği tartışmasını gündeme getirebiliyor. Bu tartışma ya da çatışma ayrı konumlara düşme, hasımca davranma sonucunu doğurabiliyor.

Bu nedenlerle Türk-İş'de sosyal demokratların yönetimi değil, işçi sınıfının ve Türk-İş'in başının belası uzlaşmacılık geleneğini sona erdirmek isteyenlerin yönetimi önerisi doğru bir anlatım olacaktır.

Gerçekçi hedeflerden birisi neredeyse ortak bir anlayış biçimine dönüşmüş olan Anayasa'ya hayır tutumu ve kitle eylemlerine devam etme ve iktidarla mücadeleyi kitlelere dayanarak sürdürme anlayışının onaylatılması ve içeriğinin daha sağlam biçimde doldurulmasıdır. Yönetimi oluşturmak için kurulacak ittifakların zemini bu anlayış olmalıdır.

Bu politikanın başarısı için sendikal haklardaki kısıtlamaların sorumlusu sermayenin adını ağzına almadan, sınıf kardeşleri DİSK'li sendikacıları suçlayacak kadar gözü dönmüş, sermayenin çamuruna ve suç ortaklığına bulaşmış temsilcilerin etkinliklerinin yok edilmesidir.

Gelecekte Türk-İş içinde ileriye yönelik köklü adımların atılması,taşlaşmış yapıların kırılması ve bu sendikaların tabandaki işçinin çıkarlarını dile getiren bir yapıya kavuşturulmasıdır. Tabandan gelecek zorlama bu sonuçta en önemli yandır. Ancak diğer yandan sendikal demokrasinin kurumları ile birlikte geliştirilmesi tabandan gelen baskıların hızla sonuç almasına, aynı zamanda da bu baskıların güvence altına alınmasına zemin hazırlayacaktır. Genel kurulda işçilerin sendikal politikayı etkilemesine ve katılmasına kanal açacak sendikal demokrasinin savunulması gereklidir.

DİSK davası sürmektedir. Türk-İş bağlı bulunduğu uluslararası sendikaların tutumuna karşın DİSK davasına gözlerini kapamakta, sendikal hareketin bir sorunu olarak görmemektedir. Ancak yaşanan pratik göstermiştir ki, DİSK'e getirilen kısıtlamaların öteki yüzü sendikal hakların yokedilmesidir. DİSK davası sürmekte olduğuna göre bu sendikaya ve yöneticilerine suçlu uygulaması yapılamaz. DİSK'in halen kayyım elinde olması idarenin mahkeme sonucunu beklemeden verdiği bir kapatma kararıdır. 14. Türk-İş Genel Kurulu DİSK'in kayyım elinden alınarak yöneticilerine verilmesini savunmayı ve karar altına almayı bir yükümlülük olarak görmelidir.

Sendikal Birlik ve Türk-İş

Artık DİSK'li işçiler Türk-İş'dedir, işçi sınıfının sendikal mücadelesi Türk-İş çatısı altında sürdürülecektir. Bu noktada işçi sınıfının gündeme koyduğu ana sorun, sendikal hareketin geçmiş deneyim ve ilkeleri ışığında güncel hedeflerin belirlenmesi ve gerçekleştirilmesidir.

ŞEFİK ÇALIK

TÜRK-İŞ'e hakim olan uzlaşmacı sendikacılık anlayışının değiştirilmesi çabası yerine, DİSK'in faaliyetlerine son verilmesinin yarattığı boşluğu dolduracak yeni bir konfederasyon kurma istekleri İzmir mitingi ile son buldu. Türk-İş'in düzenlediği İzmir mitinginin sonuçlarının belki de en önemlisi buydu. Uzlaşmacı, partilerüstü sendikacılık anlayışını uygulayan yönetimin değiştirilebileceğine ilişkin görüşler bu mitingle birlikte haklılık kazandı. İzmir mitinginin bu önemli sonucu, işçi sınıfının sendikal birliğinin nasıl sağlanacağına ilişkin görüşler bu mitingle birlikte haklılık kazandı. İzmir mitinginin bu önemli sonucu, işçi sınıfının sendikal birliğinin nasıl sağlanacağına ilişkin tartışmalara da bir boyut kazandırdı. Tüm işçiler, sınıf sendikacılığı anlayışının Türk-İş'te yaşama geçirilmesinin temellerini hazırladıklarını, işçi sınıfının yığınsallığı bozulmadan bunun sağlanması gerektiğini birlikte haykırdılar. 12 Eylül döneminin Türk-İş üyesi işçilere çok şey öğrettiğini gösterdiler.

Bu yazının konusu, İzmir mitinginden yola çıkarak, sendikal birliğin geçirdiği aşamaları kısaca açıklamak, Türk-İş'te oluşan yığınsallığı bu çerçevede değerlendirmektir. dir.

Sendikalar, işçilerin daha iyi çalışma koşulları, daha yüksek ücret ve daha fazla sosyal haklar elde edebilmek için güçlerini birleştirme zorunluluğundan doğan işçi birlikleridir. Bu birliklerin belirtilen amaçlarında başarıya ulaşabilmelerinin yolu, ortak çıkarlar doğrultusunda tüm işçilerin birleşmesinden geçer. Bu nedenle işçiler arasında dil, ırk, politik görüş, dinsel inanç ya da mezhep ayrılıkları gözetilmeden sendikalarda ortak çıkar birliğinin sağlanması zorunludur. Tüm işçilerin ortak amaç doğrultusunda bir araya gelmelerinden oluşan bu yığınsallık, ekonomik bakımdan güçlü ve daha örgütlü bulunan işverenlere karşı işçinin vereceği mücadelede başarının anahtarıdır.

Birliğin ilk adımı fabrikalardır. Aynı işyerinde farklı sendikalara bölünmüş işçilerin, işveren karşısındaki güçleri de bölünmüş demektir. Bu nedenle aynı işyerinde çalışan tüm işçiler tek sendikada toplanmalıdır. Ancak, holdingleşerek güçlenen ve daha da birleşen işverenlerden alınabilecek haklar sınırlıdır. Bu durum aynı işkolunda çalışan tüm işçilerin ülke çapında faaliyet gösteren tek sendikada birleşmelerini de mutlaka gerektirir.

İşveren birlikleri yalnızca işkolu düzeyinde kalmazlar. Kamu işveren sendikalarının da katıldığı çeşitli işkollarındaki işveren örgütleri işveren sendikaları konfederasyonu oluştururlar. Bu yolla işkolu düzeyinde işçi sendikalarına karşı etkinlikleri daha da artar. Çeşitli işkollarında örgütlü işçi sendikalarının aynı konfederasyonda toplanmaları işverenlerin etkenliğini kıracak temelleri verir. Sendikalar arasındaki dayanışma, işçi sınıfının ekonomik, politik mücadelesini geliştirecek temelleri hazırlar.

Ülke çapında örgütlenmenin ötesindeki bir görev de, bütün işçilerin sendikal birliğinin sağlanmasıdır. Böylesi bir birlik oluşturulduğunda, uluslararası tekellerin ve onunla bütünleşmiş devletlerin emperyalist sömürücü politikalarının devamı engellenebilecek, barışı korumak olanaklı olacaktır.

Birlik ilkesi sendikal hareketin en önemli ilkesidir. Ancak, işçilerin tek örgüt çatısı altında toplanmaları sendikal birlik ilkesinin yaşama geçirildiğini göstermez. Sendikal birlik ilkesi, sendikal demokrasi ilkesiyle birlikte bir bütündür. Demokratik sınıf sendikacılığının diğer ilke ve hedeflerinin yaşama geçirilmesine olanak verdiği ölçüde bir örgüt çatısı altında toplanma savunulur. Bu önemli bağlantı gözardı edilip birlik ilkesinin yalnız başına yığınsallık olarak düşünülmesi durumunda işçi sınıfının genel çıkarları da unutulmuş olacaktır. İşçi sınıfının birliğinin yalnız başına bir örgüt çatısı altında toplanmayla sağlanacağına ilişkin düşünce, birlik ilkesinin içeriğini boşaltan bir anlayışın ürünüdür.

İşçi sınıfının aynı sendika ve konfederasyonda birliğinin sağlanması ve sendikal harekete nitelik kazandırılması mücadelesinin önünde bir yığın engel bulunmaktadır. Ancak ilkesel olan, üretim araçlarının özel mülkiyetine sahip burjuvazi karşısında işgücünü satarak yaşayan tüm işçilerin birliğinin sonuna kadar korunmasıdır. Bunun için engeller mutlaka aşılmalıdır.

ÜLKEMİZDE SENDİKAL BİRLİK

Ülkemizde sendikalar yasal olarak, "sınıf esasına dayalı cemiyetlerin varolmasına izin verilmesiyle 1947 yılında kurulmaya başlamış, ancak uzun süre CHP ve DP'nin etkinliğinden bağımsızlaşamamıştı. Bu anlamda sendikalar siyasi partilerin yan örgütü gibiydiler. Belirtilen bu özellik, bölünmüşlüğe ve çok sayıda sendikanın varlığına bir nedendi. Çeşitli sendikaların oluşturduğu birlikler üzerindeki siyasal partilerin güdümleyici etkisi işçilerin birliğini, ekonomik ve politik

mücadelede sendikaların aktif olarak yer almasını engelliyordu. Bu koşullar içinde 1952 yılında Türk-İş kuruldu. Ancak aynı konfederasyonda birliğin sağlanmasına karşılık, federasyon biçimindeki örgütlenmeye izin verilmiş olması, işçilerin aynı işkolunda kurulu tek sendikada birleşmelerini engelliyordu. Diğer yandan CIA'nın yardımlarıyla geliştirilen "partilerüstü sendikacılık" anlayışı birleşmenin en önemli engellerinden birini oluşturuyordu.

Partilerüstü uzlaşmacı sendikacılık anlayışını reddederek ekonomik ve politik mücadeleyi bir bütün olarak kabul eden, işçilerin işkolunda kurulu tek sendikada birliğini savunan kesimlerin 1967 yılında Türk-İş'ten ihraç edilmesiyle, yeni bir konfederasyon, DİSK doğdu.

DİSK'in kurulduğu 1967 yılından, faaliyetlerinin durdurulduğu 1980 Eylülüne kadar olan dönem, sendikal hareketin evrensel ilkelerinin yaşama geçirildiği yılları kapsamaktadır. Bu dönemde, toplu iş sözleşmelerinin hazırlanmasında, işyeri örgütlerinin kurulması ve işleyişinde tabanın söz ve karar sahibi olması ilkesi büyük ölçüde gerçekleştirilmiştir. Sendikal hareketteki birliğin DİSK'te sağlanması için yoğun çaba harcanmış, işçi sınıfının demokrasi mücadelesindeki öncü rolü ve etkinliği türlü örneklerle kitlelere kanıtlanmıştır. Bütün bunlara karşın sayısal bakımdan iki büyük konfederasyonun varlığı (DİSK ve Türk-İş) sendikal hareketin bölünmüşlüğünü açıkça ortaya sermektedir. Bu dönemde iki konfederasyona bağlı sendikalar arasında eylem birliği çalışmalarının da yeterli olduğu söylenemeyecektir.

1980 sonrasında işçi sınıfının sendikal birliği bakımından yeni bir aşama sözkonusudur. DİSK'in faaliyetlerinin durdurulması, Anayasa ve sendikal yasaların yürürlüğe sokulmasıyla birlikte işçi sınıfının sendikal birliğinin nasıl sağlanacağına ilişkin tartışmalar bir ölçüde sonuçlanmış, bir konfederasyon çatısı altında toplanma yönündeki görüş ağır basmıştır. Artık DİSK'li işçiler Türk-İş'tedir, işçi sınıfının sendikal mücadelesi Türk-İş çatısı altında sürdürülecektir. Bu noktada işçi sınıfının gündeme koyduğu ana sorun, sendikal hareketin geçmiş deneyim ve ilkeleri ışığında güncel hedeflerin belirlenmesi ve gerçekleştirilmesidir. Sorun, Türk-İş'e nitelik kazandırma sorunudur.

İşçilerin Türk-İş'te toplanmasıyla oluşan gerçeğin savunulması nitelikten çok niceliğin yeğlendiği yanılgısı değildir. Türk-İş'in uzlaşmacı yönetiminin değiştirilmesi ve tabanın etkinliğinin kazandırılması konusunda yeterli verinin varlığı birlik ilkesinin yaşama geçirilebileceği kanısını güçlendirmektedir. Nedir bu veriler?

DEĞİŞİMİN TEMELLERİ

Türk-İş'in sendikal mücadeledeki gelişimi incelendiğinde, Amerikancı sendikacılık anlayışıyla yetiştirilmiş, işçi sınıfının çıkarlarını tutucu partilerin program ve ilişkilerinde arayan bir yönetimin etkinliğinin kırılamadığı görülecektir. Bu durum Türk-İş'te varolan yapının kırılamayacağı görüntüsünü vermiştir her zaman... Ancak, ayrıntılı olarak değerlendirildiğinde, demokratik sendikacılık ilkelerini savunan kesimlerin Türk-İş yerine DİSK'i tercih ettiği, dolayısıyla Türk-İş'te demokratik sendikacılık ilkelerinin yaşama geçirilmesi sağlanamadığı gibi bu ilkeleri benimseyen bir yönetimin işbaşına gelmesinin koşullarının bir türlü oluşamadığı görülecektir. Türk-İş'te partilerüstü sendikacılık anlayışına karşı, demokratik sendikacılık ilkelerini savunan sendikalar, özellikle işçiler, bu ilkeleri yaşama geçiren DİSK'e katılmışlardır. İşçi sınıfının en mücadeleci ve en dinamik kesimlerinin Türk-İş'ten ayrılarak DİSK'e geçmesi, Türk-İş'te değişmez bir sendikal anlayışın sürekli olarak iktidarda kalabilmesini getirmiştir. (Bu sözlerden DİSK'in son genel kurulunda benimsenen, sendikal birliğin DİSK'te sağlanacağına ilişkin politikanın yanlış olduğu biçiminde bir sonuç çıkarılmamalıdır. Aynı şey DİSK'in kuruluşu bakımından da geçerlidir. DİSK'in kuruluşundan 1980 Eylülüne kadarki varlığı sendikal hareket bakımından haklı ve gerekliydi. Burada yalnızca demokratik sınıf sendikacılığını benimseyen kesimlerin Türk-İş'ten ayrılma olgusu belirtilmektedir.)

Türk-İş içinde demokratik sendikacılık ilkelerini savunan kesimler gene de önemli bir güce sahip olmuşlardır. Ancak bu kesimler, ilkesel bir bütünlük içinde var olan yönetimle ayrılıklarını vurgulayarak bir bütün halinde davranamamışlardır. Bu yüzden genel kurula katılan delegelerin büyük çoğunluğu bu duruma tepki olarak kongre salonunu terketmişlerdir. Bu kesimleri kucaklayan sendikaların üzerinde anlaştıkları ortak ilkeler ve platform bugüne kadar bir türlü oluşturulamamıştır. Bütün bunlara karşın genel kurullar çok az farkla kaybedilmiştir.

Bu iki önemli gerçeklik gözardı edildiğinde, Türk-İş'in kırılamaz ve çok güçlü yapısının bulunduğu biçiminde yanlış bir yargıya düşülebiliriz.

Türk-İş'in bugünkü yapısının değiştirilebileceğine ilişkin inancın maddi temeli, 12 Eylül 1980 sonrasında Anayasa, yasalar, Yüksek Hakem Kurulu, Kamu Koordinasyon Kurulu kararlarıyla işçi haklarının kaba biçimde gaspedilmesine karşı Türk-İş yönetiminin kayıtsız kalmasındaki belirginliktir. Artık işçi sınıfı Türk-İş yönetiminin açık uzlaşmacı niteliğini kavramıştır. Bunun dışında 10 yıldır sürüp giden ekonomik bunalımın işçiler üzerindeki etkisi, Özal iktidarının kazanılmış işçi haklarına indirdiği darbeler, sendikal hareketin durumu konusunda işçileri daha aktif bir biçimde düşünmeye çıkış yolları aramaya itmiştir. Ankara'da yapılan, Şevket Yılmaz'ın sözlerinin "genel grev" talepleriyle kesildiği sendika şube ve yöneticilerinin katıldığı toplantı, İzmir mitingindeki yığınsal tepki, tabanın arayışının boyutunu vermektedir.

Genel demokrasi mücadelesinin yükselmesinin yarattığı etki, Türk-İş'teki muhalefeti birleştirecek, bu muhalefete şimdiki gücünün üstünde bir güç katacaktır. Bu nedenle Türk-İş içindeki değişimi değerlendirirken, işçi sınıfının gücünü varolan düzeyiyle düşünmemek gerekir. Demokrasi mücadelesinin hızla yükseldiği, sessiz ve hareketsiz kesimlerin bu mücadeleye katılımının arttığı gözönüne alınırsa, bunun Türk-İş'teki değişime etkisi de büyük olacaktır.

Yeni Sendikalar Yasası ve Türk-İş tüzüğünde yer alan seçimle ilgili hükümlerin, tabanın yönetiminde temsil edilmesini kolaylaştıracak, "bir ölçüde demokratik" nitelik taşıdığı unutulmamalıdır. Örneğin yeni Sendikalar Yasası, şube kongrelerinin hakim denetiminde yapılmasını öngörmektedir. Türk-İş tüzüğüne göre ise, büyük sendikaların delege sayıları, üye sayılarına ters bir oranda düşmektedir. Yani küçük bir sendikanın delege sayısı ile onun iki katı büyüklüğünde bir sendikanın delege sayısı arasında çok az bir fark bulunmaktadır.

Öte yandan Türk-İş'e bağlı küçük sendikalarda tabanın daha etkin ve duyarlı olduğu bilinmektedir. İşçi sınıfı bu olanaktan yararlanmasını bilmelidir. Bunun için de en önemli önkoşul, şube kongrelerine katılacak üyelerin, kendi delegelerinin seçiminde daha aktif bir rol oynamasıdır.

Türk-İş'te birliğin sağlanması ve korunmasındaki güçlükler açıktır. Birçok ileri kapitalist ülkede işçi sınıfının politik deneyimleri ile sendikacılık anlayışı köklü temellere oturmuş olmasına karşın, sendikal harekette bölünmenin önlenemediği görülmektedir. Türk-İş'te birliğin sürdürülmesi bu anlamda zor görünebilir. Bu anlamda, "Türk-İş'te birlik sağlanamaz, yönetim değiştiği anda bölecekler çıkacaktır" biçiminde düşünceler doğacaktır. Ancak birlik anlayışı geniş işçi kitlesine yaygınlaştırılırsa bölme girişimlerinin etkisi azaltılabilir. Yoksa bölücü girişimlerin etkisi daha yüksek olacaktır.

Şu da vurgulanması gereken bir noktadır: Yapılması gereken, varolan yönetime karşı çıkarak, yalnızca yönetimin değiştirilmesi biçimindeki bir hedefin savunulması değildir. Tabanın söz ve karar sahibi olması ilkesi geliştirilmeden, sendikal ilkeler yaşama geçirilmeden, varolan yönetimin değiştirilmesi gibi bir hedefin başarılmasıyla işçi sınıfı çok şey kazanmış olmayacaktır. Sendikal birlik çabaları, sendikal demokrasinin geliştirilmesi mücadelesiyle kesinlikle birleştirilmelidir. Sendikaların ekonomik ve politik mücadeledeki etkinliği ancak sendikal birlik ve sendikal demokrasiye dayanılarak sağlanabilir.

İşçi sınıfının sendikal birliğinin Türk-İş'te sağlanması yolundaki görüş, DİSK'in eski statüsüne yeniden kavuşması talebini dışlamamaktadır. DİSK'in faaliyetine yeniden olanak tanınması ve mal varlığının kayyımların elinden alınıp, DİSK'in temsilcilerine teslim edilmesi işçi sınıfının vazgeçemeyeceği demokratik bir taleptir. İşçi sınıfının bu talebi gerçekleşip DİSK açıldığında ise, sendikal birliğin nasıl sürdürüleceğine karar verecek yine işçi sınıfının kendisi olacaktır. İşçi sınıfı, tarihin çarklarının geri döndürülemeyeceğinin bilincinde, somut durumun somut çözümlemesini yapacak yetenektedir. Ancak Türkiye'nin 1967'nin koşullarında olmadığı, bu değerlendirmede kesinlikle dikkate alınacaktır. ●

Türk-İş'te Kongre Yılı

Türk-İş'e Sahip Çıkmak...

ÖMER İNCE

HEMEN her dönemde Türk-İş kongrelerini kulisler çözmüştür. Türk-İş başkanları, Türk-İş yöneticileri kulislerde belirlenmiştir. Ve «asker delegeler» kapalı kapılar ardında alınan bu kararlara göre oy vermişlerdir.

34 yıllık tarihi boyunca, Türk-İş'i bu kulislerden çıkan sendikacılar yönettiler. Bu süre içinde Türk-İş yönetiminin çizgisi, sendikal politikası hiç değişmedi. Türk-İş yöneticileri Amerikan sendikalarının tabandan kopuk, merkezi örgütlenme biçimlerini kurumlaştırdılar, onların ilkelerini Türk-İş tüzüklerine, yönetmeliklerine monte ettiler. Partilerüstü politika aldatmacasıyla işçi haklarının değil, iktidar partilerinin yanında yeraldılar. İşçi eylemlerine karşı çıktılar. Grevleri kırdılar...

Bugün de Türk-İş'in başında aynı kulislerden çıkmış bir yönetim var. Bu yönetimde, Türk-İş yeni bir kongre yılına girdi. 14. Kongre bu yıl sonunda yapılacak.

Ancak, önümüzdeki kongrenin geleneksel Türk-İş kongrelerinden büsbütün farklı bir nitelikte olacağı daha bugünden görünüyor.

YÖNETİM BOŞLUĞU BÜYÜYOR

Bugün Türk-İş en sancılı dönemlerinden birini yaşıyor.

Yönetimde, Şevket Yılmaz-Sadık Şide çelişkisi daha da derinleşerek sürüyor. 1983 yılı Aralık ayında yapılan 13. Kongre'de toplam oyların yarısını bile almadan, görülmemiş derecede düşük bir destekle yönetime gelen Şevket Yılmaz ekibine karşı daha birinci yılını doldurmadan başlayan çıkışlar, yeni yönetim arayışları, her geçen gün daha büyük boyutlar kazanıyor. Türk-İş yöneticilerinin —kendilerini yönetime getirenler de içinde olmak üzere— her kesimden sendikalarca desteksiz bırakılmalarının yolaçtığı yönetim boşluğu giderek büyüyor. Artık Türk-İş'in başında yalnızlığa terkedilmiş, birbirlerine bile güven duymayan bir kadro var.

Türk-İş yönetimindeki boşluk öylesine somuttur ki, kongreye bir yıl varken, daha bugünden başkan adayları ortaya çıkmakta, kendi kadrolarını oluşturma hazırlıklarını başlatmaktadırlar.

SAĞ PARÇALANIYOR MU?

Sağ, kuşkusuz Türk-İş yönetimi ile birlikte en çok yıpranan kesim oldu. Bu ise, Şevket Yılmaz'ın da içinde bulunduğu ve başlıca Teksif, Tek Gıda-İş, Sağlık-İş, Tes-İş sendikalarında ve Çimse-İş sendikasının Tamer Eralan kanadında yoğunlaşan DYP eğiliminin yönetimden desteğini çekmesinde başlıca etkendi. DYP kanadı giderek yönetimde kendisini temsil eden Şevket Yılmaz'ı da destekleyemez duruma düştü. Ve artık, önümüzdeki kongrede bu kanadı, yeniden Şevket Yılmaz'ın temsil edebilme şansı da kalmamış görünüyor. DYP kanadının bu tavrı, son olarak Tek Gıda-İş Sendikası başkanı Zeki Gedik'in, İzmir mitinginin hemen sonrasındaki, «Şevket Bey'in adaylığını koyacağını sanmıyorum» sözleriyle iyice netleşti. 184 bin üyesiyle Türk-İş'in en büyük sendikası ve DYP kanadının en önemli destekçisi olan, öteden beri Türk-İş kongrelerinde kilit rol oynayan, «nereye yaslansa götüren» Tek Gıda-İş Sendikasının tavrı, bu kanadın yeni bir arayışa

Tek tek başlayan kongrelerden demokrasi güçlerinin kazanımlarla çıkması, Türk-İş kongresinde işçi sınıfından yana bir yönetimin oluşturulması mücadelesine başlıca destek olacak. Türk-İş örgütlülüğü içinde işçilerin sesini duyurabilmek, etkin olabilmek, şubelerdeki ve sendikalardaki kazanımlara bağlıdır.

yöneldiği yolundaki savları da doğruladı.

Türk-İş yönetimine sağdan gelen en köklü karşı çıkış ise, geçtiğimiz günlerde Türk Metal Sendikası Başkanı Mustafa Özbek'in, Türk-İş başkanlığına adaylığını açıklamasıydı.

Sağ parçalanacak mı? Bugünkü kutuplaşma giderek Türk-İş'de sağ kanat içinde bir hesaplaşmaya dönüşecek mi? Mustafa Özbek'in çıkışı ister istemez bu soruyu gündeme getiriyor. Özbek, Türk Metal, Koop-İş, Haber-İş sendikalarından, bir grup Selüloz-İş ve Basisen delegesinden bugün için de Genel Maden-İş Sendikasının Bahattin Gezer, Çimse-iş Sendikasının Mustafa Ulu kanatlarından destek görüyor, MDP yanlısı militarist kanadı temsil ediyor. Ve bu niteliğiyle de Özbek'in sağ kesimi bir bütün olarak kendi etrafında toplayabilme, bütünleştirebilme olanağının olmadığı biliniyor. Tüm bunlar birlikte değerlendirildiğinde, Özbek'in —MDP kanadının— tavrının tek başına Türk-İş yönetimiyle sınırlı olmadığı, bu kanadın sağın liberal kesimini de açıkça karşısına aldığı görünüyor.

Sağdaki kutuplaşmanın kongreye nasıl yansıyacağını bugünden kestirmek kuşkusuz olanaklı değildir. Ancak şu söylenebilir ki, sağın politikasını, seçim taktiklerini belirleyecek güçler, bu iki eğilim, DYP ve MDP eğilimleri olacaktır. Bu iki kanadın birbirlerine karşı tavırları, bugüne kadar olduğundan daha keskin bir politik nitelik kazanmaktadır. Öyle görünmektedir ki, sağın tavrında kişisel tercihlerin, Türk-İş yönetiminin iç çelişkilerinin ve hatta 1983 Kongresi'nden bu yana süren Yılmaz-Şide çelişmesinin önemi büyük ölçüde azalmıştır.

SOSYAL DEMOKRAT SENDİKALAR

Türk-İş'de yaşanan yönetim boşluğu sağ kesimi içinde bir hesaplaşmaya doğru iterken, solda, sosyal demokrat olarak bilinen yönetici kadrolar arasında bir canlanma, toparlanma başladı.

Son iki yıl içinde Toleyis ve Yol-İş sendikalarının olağanüstü kongrelerinden önemli kayıplarla çıkmasına karşın, sol kanat, tabanda, işçi yığınları arasında her geçen gün daha fazla güç kazanıyor, tabanla bütünleşiyor. Genel olarak Petrol-İş, Yol-İş, Kristal-İş, Deri-İş, Ağaç-İş, TGS, Basın-iş, Hava-İş, Harb-İş gibi sendikalarda yoğunlaşan sosyal demokrat hareket, işçi yığınlarının Türk-İş yönetimine karşı sertleşen tavrına koşut olarak, yönetime karşı daha aktif ve uzlaşmaz bir politikaya yöneliyor.

YIĞINLARIN ROLÜ

Türk-İş yönetiminin çürümesinde ve gerek sağ, gerekse sol kesimlerde şimdiden başlayan somut kongre hazırlıklarında belirleyici etken, kitlelerin beklentileri, istemleri ve giderek yükselen mücadeleleridir.

Kitleler, Türk-İş yönetimine, onun uzlaşmacı politikasına, çizgisine açıkça karşı çıkıyorlar.

Tabandaki birlik köklü ve önemli sonuçlar yaratmaya başladı bile... Türk-iş yönetimlerinin iktidarlarla uzlaşmayı temel alan kutsal (!) «Partilerüstü Politika» ilkesi sarsılmaya başladı. Türk-İş yöneticileri, aylarca büyükbir ısrarla savundukları diyalog politikasını terketmek, hükümete karşı bir dizi «eylem» kararları almak zorunda bırakıldılar. Türk-İş tarihinde ilk kez politik iktidara karşı toplantılar, mitingler düzenleniyor. Türk-İş ilk kez bir hükümete karşı doğrudan ve politik nitelikte eylemlere yöneliyor.

Ancak alınan eylem kararları bile, Türk-İş yöneticilerinin ve işçi yığınlarının çok yakından tanıdıkları Türk-İş içindeki Amerikancı-sarı sendikacıların her geçen gün işçi sınıfından daha fazla yalıtlanmalarını önleyemiyor. Onlar, tabanın zoruyla sürüklendikleri miting alanlarında ağır protestolara hedef oluyorlar. Artık kendi sendikalarının, kendi şubelerinin bile güvenini yitirdiler. 21 Aralık 1985 günü Ankara'da yapılan ve fabrikalardan, şubelerden gelen sendika alt kadrolarının, sendika işyeri temsilcilerinin katıldıkları kapalı salon toplantısında bu güvensizlik en açık biçimde dile getirildi. Son olarak 22 Şubat 1986 günü yapılan ve onbinlerce işçinin katıldığı İzmir Mitingi'nde Türk-İş yöneticileri yalıtlanırken, militarist kadrolar susturularak «işçi düşmanı» ilan edildiler.

ŞUBE KONGRELERİNE SAHİP ÇIKMAK

Türk-İş 14. Kongre yılına işte böylesi bir hareketlilik içinde giriyor. Kitleler arasında önümüzdeki Kongreye karşı, hiçbir dönemde görülmemiş ölçüde bir duyarlılık var. Tabanda DİSK'li ve Türk-İş'li işçilerin sağladıkları birlik de bu mücadeleye büyük bir güç katıyor.

Tek tek başlayan şube kongreleri, merkez kongreleriyle birlikte bu yıl içinde tamamlanacak. Bu kongrelerden demokrasi güçlerinin kazanımlarla çıkması, Türk-İş kongresinde işçi sınıfından yana bir yönetimin oluşturulması mücadelesine başlıca destek olacak. Türk-İş örgütlülüğü içinde işçilerin sesini duyurabilmek, etkin olabilmek, şubelerdeki ve sendikalardaki kazanımlara bağlıdır.

Bu ise, demokrasi güçlerine, sınıf ve kitle sendikacılığından yana olan, işçi sınıfının çıkarları için mücadele eden herkese önemli sorumluluklar yüklüyor. Tabandaki, fabrikalardaki bu hareketliliği, dinamizmi doğru biçimde yönlendirmek, işçiden yana sonuçlar yaratabilmek için şube kongrelerine ve sendikalara sahip çıkılmalıdır. Üst kurul delegelerinin, Türk-İş delegelerinin seçimlerinde söz sahibi olunmalıdır. Artık Türk-İş'in en büyük sendikalarında bile tabanda arayışlar başlamıştır. Pekçok sendika, olumlu gelişmelere gebedir.

Her dönemde olduğundan daha fazla önem taşıyan bu Kongre, işçi örgütlerinin demokratikleştirilmesi, işçi sınıfının merkezi sendikal birliğinin gerçekleştirilmesi yolunda, kitleler için, demokrasi güçleri için önemli bir adım olmalıdır. ●

Türk-İş muhalefeti, sendikal demokrasi ve Türk-İş'de birlik konusunda görüşlerini açıklıyor..

İçinde bulunduğumuz yıl Türk-İş ve bağlı sendikaları bakımından önemli bir yıl olacak. Sendikaların şube kongreleri ve genel kurullarından sonra, aralık ayında da Türk-İş Genel Kurulu toplanacak. Genel Kurula doğru; sosyal demokrat eğilimli, muhalif görünümünde olan ya da Türk-İş yönetimini çeşitli yönleriyle eleştiren sendikaların genel başkanlarıyla görüştük. Genel merkezleri İstanbul'da bulunan sendikalardan Petrol-İş, Kristal-İş ve Deri-İş genel başkanları **Cevdet Selvi, Hasan Basri Babalı** ve **Yener Kaya**'nın katıldığı bir açıkoturum düzenledik. Açık oturumu dergimiz adına, gazeteci, yazar **Mustafa Sönmez** yönetti. Bu arada, genel merkezleri Ankara'da bulunan sendikalardan Türkiye Yol-İş Genel Başkanı **Bayram Meral**, Türk-Harb-İş Genel Başkanı **Kenan Durukan**, Ağaç-İş Genel Başkanı **Gürel Erçakır**, Sağlık-İş Genel Başkanı **Mustafa Başoğlu**, BASS (Banka ve Sigorta İşçileri Sendikası) Genel Başkanı **Servet Kahyaoğlu** ve Türkiye Maden-İş Genel Başkanı **Mustafa Orhan**'a, İzmir mitingi sonrasında ve Genel Kurula doğru Türk-İş'te durum ve muhalefeti yönetimden ayıran ortak ilkelerin neler olduğunu, muhalefetin toparlanması için ne düşündüklerini sorduk. Söyleşileri Ankara Temsilcimiz **Cemil Turan** ve arkadaşımız **Sabahattin Şen** yaptılar.

SÖNMEZ: Denebilir ki İzmir Mitingi, Saraçhane mitinginden sonra Türk-İş açısından en önemli mitingti ve bize bir takım veriler sağladı. Bir takım olguların gözlenmesi olanağı ortaya çıktı. Bundan, gerek siz sendika yöneticileri ve toplumda bu tür olaylara duyarlı olan kesimler ve işçi tabanı birtakım sonuçlar çıkardılar. Ben öncelikle Sayın Cevdet Selvi'ye sormak istiyorum. Siz, bu mitingte ne tür gözlemlerde bulundunuz ve ne gibi sonuçlar çıkardınız?

SELVİ: Gerçekten 16 yıl sonra yapılan İzmir mitingi, olağanüstü bir dönem yaşandıktan sonra yapılan en önemli eylemlerden birisiydi. Bu miting ilk olarak sessiz kalan işçilerin ya da sesiz gibi görünen işçilerin, günü geldiğinde olumsuzluklara boyun eğmediğini, eğmeyeceğini gösteren bir gerçeği ortaya koydu. İkinci olarak, demokrasiye, ekonomik olumsuzluklara, haksızlıklara çok ciddi bir şekilde ilgilerinin varolduğunu, yani tüm depolitize etme gayretlerine rağmen bunun tersinin ortaya çıktığını gördük. Yine demokrasinin sağlıklı hale gelmesi, tüm kurum ve kurallarıyla işler hale gelmesi için işçinin bu olaya sahip çıktığını gösterdi.

Üçüncüsü, işçilerin, yani tabandaki işçilerin birlik içinde olduğunu herkesin görmesini sağladı. Tüm baskılara ve değişik önlemlere rağmen, o alan tahminlerin çok üstünde işçilerle hınca hınç doldu.

Bu miting, işçilerin birliğini pekiştirmekle birlikte, memurun, öğretmenin, köylünün, küçük sanatkar ve esnafın da beraber olduğunu anlatmak açısından çok önemliydi. Sessiz kalmalarının korkudan olmadığı, sabırdan ve beklentiden kaynaklandığı ve günü geldiğinde haklarını almaya hazır olduklarını ortaya çıkardı. Yani işçiler, çalışanlar içinde yaşadıkları olumsuzlukları meydana getiren tüm unsurlara karşı tepkilerini, eleştirilerini gösterdiler. Genelde bu görülürken, kendi bünyemizde Türk-İş üst yönetiminden, Türk-İş'in izlediği politikadan işçinin, konfederasyonun gerçek sahipleri olan işçilerin memnun olmadığı, işçilerle üst yapının arasının nasıl kopuk olduğu bir kez daha ortaya çıktı.

SÖNMEZ: Sayın Yener Kaya, sizin ekleyeceğiniz bir şey var mı bu gözlemlere?

KAYA: Şimdi şöyle bakınca, bu miting, sermayeye, iktidara, bir yanıt oldu. İzmir'de 100 bini bulan işçilerin ve hatta İzmir değil,tezgahın başında bulunan yüzbinlerce işçinin yüreği miting için çarptı. Bunun nedeni şuydu: Beş yıldır uygulanmakta olan ekonomik politikadan mağdur duruma düşmüş olan işçilerin, bunun yanında memurun, dar gelirlinin, emeklinin, hatta küçük esnafın da bir sesi anlamında ortaya çıktı. Ve sessiz kalınamayacağı, suskun olan kitlelerin miting alanında, «Biz de varız, demokrasi için varız» demeleriyle ortaya çıktı. Bu mitingin bir anlamı da Türk-İş üst yönetiminin uygulamakta olduğu diyalog politikasından vazgeçilmesini işçilerin istemesiydi.

SÖNMEZ: Sayın Babalı, mitinge katılanların mitingte Türk-İş üst yönetimine gösterdikleri tepkilerine ilişkin gözlemleriniz neler? Bu noktada —özellikle üzerinde durarak— ne tür bir algılamanız oldu?

BABALI: Ben ilk önce bu oturum için, düzenleyen ve katılan arkadaşlara, sizlere teşekkür ederek sözlerime başlamak isterim. İzmir mitingi Türk-İş'i yönetenlerin tabanla hiçbir bağının olmadığını göstermiştir. Yani, bugün Türk-İş'i yönetmek isteyenlerin yönetemedikleri, yönetilenlerin de Türk-İş yönetimi tarafından yönetilmek istemediklerinin açık göstergesi olmuştur. Miting, 1980'den bu yana uygulanan 24 Ocak kararlarına ilişkin politikayı mahkum etmiştir. Böyle bir ekonomik politikanın dayatılması halinde işçilerin huzursuzluğunun her gün daha da arttığının ve bu tepkilerin giderek yaygınlaştığını bir göstergesi olmuştur. Miting 2821 ve 2822 sayılı yasalarla işçilere öngörülen sendikal anlayışı mahkum etmiştir. Böyle bir sendikal anlayışın hiçbir zaman takipçisi olmayacağını göstermiştir işçi sınıfı. Daha demokratik bir sendikacılığın oluşumuna bir katkı olarak gerçekten İzmir mitingi önemli dönüm noktalarından birisidir. Evvela sendika içi demokrasi istediler işçiler, bunu coşkularıyla ve heyecanlarıyla dile getirdiler.

İzmir mitingini yalnızca Türk-İş üst yönetimini protesto değil, Türkiye'de uygulanan anti-demokratik yasaları, sınırlı demokrasi anlayışını, güdümlü sendikacılığı protesto olarak değerlendirmeli.

SÖNMEZ: Mitinge katılan tabanın sendika içi demokrasi, demokratik sendikacılık talepleri oldu. Bu taleplere bir karşılık vermek gerektiği açık. Eğer taban bugün Türk-İş üst yönetimini de eleştiriyorsa demek ki bu yönetim taleplerine yanıt verememektedir. Türk-İş'te bu talepleri karşılayacak şekilde bir yapı, bir örgütlenme ve bir yönetim değişikliği belki gerekir. Bu taleplerin karşılanabilmesi için Türk-İş yönetiminde, size göre nasıl bir değişiklik olmalıdır. En azından bu taleplere cevap verebilecek kadro hangi ilkeler düzeyinde birleşmeli? Yeni bir Türk-İş anlayışı, yeni Türk-İş başlangıcı söz konusu olabilir mi?

SELVİ: Bu mitingi genelde olduğu gibi Türk-İş için de bir dönüm noktası olarak görmek mümkün. Ancak, Türk-İş içindeki olumsuzlukların ilk kez bu denli yaygın bir biçimde ortaya çıktığını söylemek mümkün. Çünkü uzun süreden beri bu yasalarla Anayasadan kaynaklanan olanaksızlıklara ve her geçen gün alınan işçi haklarıyla yeteri kadar Türk-İş yönetiminin istenen biçimde mücadele etmediği, tüm işçiler tarafından bilinen ve hatta zaman zaman küskünlük ve dargınlığa varan bir noktaya gelmiştir. Ama bu miting, hepsinin bir arada, bir kere daha kesin ve açık olarak ortaya çıkmasını sağladığı için, tabii ki bir dönüm noktası oldu.

ken, genellikle ağırdan aldı. Özellikle hatırlıyorum, basın sormuştu, «2822 için ne diyorsunuz,» diye. Onlar, «Biz daha 2821'deyiz, 2822'nin kapağını bile açmadık» diyorlardı. Kısaca böylesine geç kalınmış ve olaylara ciddi bakılmamıştı.

Türk-İş'in ciddi bir politikası yoktur, planı ve programı yoktur. Bunlar böyle devam edince tabanla üst yönetimin kopukluğu ve güvensizliği ortaya çıktı. Yöneticiler birbirleriyle bile biraraya gelip konuşmuyorlar. Bu yüzden de ileriye dönük ve günün politikalarını müşterek çizme imkanları olmuyor.

Bunlar için, bu nedenlerle ülkemizde işçi sınıfının birliğini sağlayabilmek için ve tüm ekonomik ve demokratik olumsuzlukları asgariye indirmek ve ortadan kaldırmak için Türk-İş yönetiminin değişmesi gerektiğinesamimiyetle inanıyorum. Değişirse neler yapılabilir? Elbette, bugünkü Türk-İş yönetiminin yapmadıkları ve yapamadıklarını yapmak görev olacaktır. Ne-

Cevdet Selvi "Türk-İş'de sendikaların, Türkiye'de işçi sınıfının ve yandaşlarının birliğine mutlak ve mutlak inanmaktayız..."

Şimdiye kadar belirli sendikal hakların kullanıdığını, hatta istismar edilmeden kullanıldığını da iddia etmek mümkün. Türkiye'de bunlar bir çırpıda giti. Bunun karşılığında Türk-İş yönetimi her şeyi alışkanlığı gereğiiktidarla, konuşarak, anlaşarak çözme umudunu taşıdı ve büyük bir zaman kaybına uğradı. Aslında geçmişten farklı olan bir olay vardı. Geçmişte iktidarla anlaşmak zaman zaman mümkün olabiliyordu ama, bugünkü iktidar kadar, verdiği kararlarına sahip, radikal bir tavır içinde olanı gelmemişti.

Bu tür olaylar içinelbette Türk-İş üst yönetiminin değişikliğe ihtiyacı vardır. Bugüne kadar Türk-İş yönetimi tarafından, geri alınan her işçi hakkı için bir takım laflar söylendi, amasöylenen sözlerin hiçbiri yarar getirmedi. 2821 ve 2822 sayılı yasalarla Anayasa tartışılır-

dir bunlar? İlk önce Türk-İş'in tüm üyelerinin yönetime güvenlerini sağlamak. Bu yeterli değil. Türk-İş yönetimi bugüne kadar uyguladığı politikayla toplumun diğer kesimlerinden, memurlardan, öğretmenlerden, kır emekçilerinden, küçük esnaf ve sanatkârlarından soyutlanmıştır. Önemli olan olaya bir bütün olarak bakmak, ülke ekonomisini bir bütün olarak değerlendirmek ve onun olumsuz yönleriyle mücadele etmektir. Demokrasiyi çağdaşlaştırmak, tüm kurum ve kurallarıyla işler hale getirmek için mücadele vermek ve ona sahip çıkma mücadelesi vermektir.

Türk-İş ilişkilerinin tümünü yeniden gözden geçirmelidir. İktidarla olan ilişkilerini, bugüne değin sürdürdüğü biçimini ve politikasını. İşçiyle ve kendisine bağlı sendikalarla ilişkilerini gözden geçirip sağlıklı bir politik uygulamalıdır.

Kendi dışındaki demokratik kuruluşlarla ve hatta kendisinin dışındaki sendikalarla ilişkilerinin ne olacağını ciddi ve bilinçli bir şekilde plana ve programa bağlamalıdır. İşveren kuruluşlarıyla ilişkilerini de yeniden düzenlemelidir.

SÖNMEZ: Şurada birleşiyoruz sanırım. Konfederasyonun olsun, ona bağlı sendikaların olsun, demokratik bir yapıya kavuşabilmesi, tabanın olaya sahip çıkmasında yatıyor. İşçilerin ise, sendikalarına ve konfederasyonlarına tam da ısınamadığı ve sahip çıkamadığı bir gerçek. Şimdi, eğer çözüm, işçinin kendi örgütüne sahip çıkmasından geçiyorsa, bu kopukluğu gidermek için nasıl bir yol izlemek gerekir? Tabanla tavan arasındaki uçurumu ortadan kaldırabilmek, işçinin örgütüne sahip çıkması ve karar alma süreçlerine aktif bir biçimde katılmasını sağlamak için, tabanın nasıl hareketlendirilmesi gerekiyor?

KAYA: Bir kere sendikal demokrasinin işlemesi gerekir. İşyerlerinden başlamak biçiminde temsilcisinden şube yönetimine, şubeden genel merkeze kadar tam bir birlik içinde olmak gerekir. Diğer yandan eğitime önem verilmelidir. İşçilerimiz tam bir sanayi işçisi değil ve köylerinden kopamamak gibi sorunları bulunuyor. Kaybedilen hakların ise, ancak işçinin gücüyle birliği ile alınacağının bilinmesi gerekiyor. Bugün Türk işçisinin kaybedecek bir şeyi kalmamıştır. 1980 yılından sonra kazanılmış hemen tüm haklarımız kaldırıldı. 1983 yılına geldik, kaybettiğimiz hakları alacağız derken, bir de baktık ki elimizde kalanları da almak için iktidar büyük bir gayret içinde.

Tavan ile taban arasındaki kopukluğun giderilmesi için işçilerin her türlü göreve talip olması, sendikalarına sahip çıkması önemlidir. Bunun yanısıra, sendikalar yalnızca ücrete ilişkin sorunlar üzerinde değil, işçi sağlığı ve iş güvenliği gibi konulardan diğer sosyal haklara ilişkin, işçinin tüm sorunlarına eğilmelidir.

Sendikal birliğin sağlanmasında ise eğitimin yukarıda da belirttiğim gibi büyük önemi bulunmaktadır. Bu eğitim verildiği zaman, işçiler hem bir baskı grubu olarak sendikalarına sahip çıkar, hem de sendikalarını hareketlendirirler.

SÖNMEZ: Sayın Babalı, sizin bu konudaki görüşlerinizi alabilir miyiz?

BABALI: Mevcut Türk-İş yönetiminin sendikal anlayışını ortaya dökmeden, bugünkü çıkmazlarını ortaya koymadan, alternatif politika üretilmesinde bazı çıkmazlara düşebiliriz endişesiyle şöyle bir saptama yapmak daha doğru olacaktır:

Mevcut Türk-İş yönetimi Türkiye'de sendikal anlamda yaşanan tüm olumsuzluklarda direkt olarak kendisi ya Türk-İş yönetimindedir ya da hükümette bakandır. Bu yönüyle üst yönetim bir çelişki içindedir. Diğer yandan yönetim, kendi içinde birlik olmakta, konfederasyonu birlikte yönetmekte bana göre acze düşmüştür. Yönetimi işbaşına getiren sendikalar arasında da çelişkiler başlamıştır. Genel Kurula dokuz ay gibi bir zaman varken, bizim de taraf olduğumuz Cevdet Selvi'nin adaylığını açıklaması, MustafaÖzbek'in aday olması, Tek Gıda-İş Sendikasının bugünkü mevcut yönetimin değişmesine yönelik taleplerinin başında yer alması, Türk-İş yönetiminin taban desteğini önemli ölçüde yitirdiğini, izlediği politikanın mahkum olduğunu ve önemli bir yönetim boşluğuna doğru gidildiğini gösteriyor.

Şunu eklemek istiyorum. Mevcut Türk-İş yönetimine karşı bakış açımız, alternatif politika üretirken çıkış noktamız, kesinlikle politik bir bakış açısından kaynaklanmamaktadır. Bu çelişki, yani yönetimle bugünkü demokratik muhalefet arasındaki çelişki, sendikal anlayışa ilişkindir. Bu bize göre demokratik sendikacılığı öngören arkadaşlarımızın, sendikacılarımızın ve demokratik bir sendikacılığın uygulanmasını isteyen tabanın yönetimle yaşadığı çelişkidir.

Mevcut Türk-İş yönetimini 1980'den bu yana uygulanan ekonomik politikaya karşı henüz daha işçilerin bakış açısını tesbit etmiş değildir. Bu politikaya evet demek de bir taraflı görüştür. Bunu bile dememiştir. Kısım kısım eleştirilere başvurmakta, bu eleştirilerde tabanı aydınlatmaktan çok, belli yöneticilerin iktidarla olan diyaloğunu sürdürmek amacını taşımaktadır.

İkincisi Türkiye'de uygulanan 1982 Anayasasıyla ilgili görüşünü, Anayasanın işçiye karşı, özgür sendikacılığa karşı maddelerini tek tek net olarak açıklamalıdır. Doğal bağlaşıkları var işçilerin. İşçi sınıfının onlarla ilgili bakış açısı da tesbit edilmelidir ve bu kamuoyuna maledilmelidir.

Sendikal anlayışı belli değildir Türk-İş'in. Nasıl bir sendikacılık öngörüldüğüne ilişkin bugüne kadar arkadaşlarımızın da belirttiği gibi elinde çanta, o bakan, bu bakan; şu yetkili, bu yetkili ile görüşülerek işçilerin hakları alınacağına inancımız bulunmamaktadır. Diyalog, tabanla ve tabanın gücüyle olmalıdır. Türk-İş bakanla ve başbakanla görüşürken, üç dört yöneticiyle değil, arkasında milyonları bulan Türk-İş tabanını da alıp gitmelidir.

KAYA: Burada bir konuya değinmek istiyorum izin verirseniz. İşçilerin birliği, sendikaların birliği dedik. Toplu iş sözleşmeleri yapılırken, günün hükümetlerine karşı belli ilkeler doğrultusunda, bir toplu sözleşme yapılması yolunda konfederasyonda belli kararlar alınmasına rağmen, konfederasyonun kararına rağmen bir de bakıyorsunuz, bir sendika tam aksi yönde toplu iş sözleşmesi yapmış ve birtakım sendikalar meydanda kalmış. Oysa aksi olması gerekir. İşçilerin gücünün gösterilmesi gerekirken bu birlik parçalanmıştır. Bir örnek olarak verirsek; koordinasyon kurulu kurulduktan sonra

H. Basri Babalı "Türk-İş'in bugünkü zihniyetiyle yönetilmeye - ceğimizi açık açık ilan ediyoruz..."

toplu iş sözleşmelerinde birlik sağlansın denildi. Türk-İş'de hükümete ve koordinasyon kuruluna karşı sözleşme tek elden yürütülecek dendi ama, bu da ciddiye alınmadı. Bir sendika toplu sözleşmeyi tek elden bitirdi ve bunun üzerine diğerleri de imzalamak zorunda kaldı. Bunlar da tabandaki işçileri zor durumda bıraktı ve Türk-İş'e bir güvensizlik yarattı. Biz şunu istiyoruz Türk-İş'ten ve gelecek yönetiminden. Demeçlerle ve diyaloglarla bu işin yürümesi olanaksız. Ülkemize dediğini yapabilen bir işçi kuruluşu gereklidir.

Yener Kaya "Ülkemize dediğini yapabilen bir işçi kuruluşu gereklidir..."

SÖNMEZ: Ben şunu öğrenmek istiyorum. Burada dile getirilen demokratik sendikacılık anlayışı acaba bugün Türk-İş bünyesindeki 34 sendika içerisindeki ve bunların yönetimindeki kadroların ne kadarı tarafından benimseniyor. Dolayısıyla bu demokratik sendikacılık şiarıyla ortaya çıkan kesim ne denli etkili olabilecektir? Türk-İş'in genelkuruluna dokuz ay kadar zaman varsa da size göre bu eğilim ne kadar ağırlıklı? Adaylığınızı açıklarken bu eğilimi yeterince gözlemleyebildiniz mi?

SELVİ: Sendikaların büyük bir bölümü, «Türk-İş yönetimi değişmez» biçiminde bir düşünceye sahiptirler. Ancak geçmiş dönemlerle bugün çok farklıdır. Bu genel kurul çok farklı. Bugüne kadar demokrasi belirli sürelerle askıya alınmıştır. İşçi hakları belirli sürelerle ve belirli zaman dilimlerinde askıya alınmış ama bu son zamanlardaki kadar gaspedilmemiştir. Yasalarda değişiklik istenmiştir ama, bugünkü kadar yakıcı ve bariz olmamıştır. Bugüne kadar kamu iktisadi teşekküllerinde baskılar bugünkü boyuta ulaşmamıştır. O nedenle işçiler olayları, bugünkü kadar büyük bir fatura ödeyerek yaşamamıştır. Artık işçi için bıçak kemiğe dayanmıştır. Grev hakkı yoktur. Varsa bile sınırlıdır. Hak grevi kesinlikle yoktur. Haklar ortada kağıt üzerinde kalmaktadır. Demokratik bir sendikacılık yoktur ve demokrasi tüm kurum ve kurallarıyla işlememektedir.

Bir de şu izlenim vardı: Geçmişte savaşım verilir gibi yapılır, 3 sendika birleşir ve sonra da vazgeçilir. Geçmişte maalesef böyle olaylar olmuştu. Gerçekten 3 sendika birleşmiş, diğer 25-30 sendika bir kalemde silinmişti. Ama şimdi o üç sendikanın işçileri de aynı sıkıntıları çekerek delege olarak Türk-İş'e gelecekler. Otel köşelerinde artık, onun bunun tavsiyesi ile değil sorumluluğunun gereğini yerine getirerek tercihini ortaya koyacaktır. Türk-İş Genel Kurulundan dönüşünde de hesap vereceği işçiler olacaktır.

Ve şu imaj gelişmişti. Bundan dört ay öncesine kadar; bu yönetim değişmez. Biz, yönetimin değişmesi gerektiğini anlattık. Bu konfederasyonun layık olduğu bir düzeye gelmesi için bu yönetimin toptan değişmesi gerektiğini söyledik.

SÖNMEZ: Bu noktada bir şey sorabilir miyim? Umut dolu konuşmanız ve güveniniz umuyoruz ki gerçekleşir. Ama diyelim ki, tüm bunlara rağmen istenen kişiler Türk-iş yönetimine gelemediler. Acaba demin söylediğiniz gibi böylesi bir durumda yalnızca üzülmekle mi kalırsınız, yoksa demokratik sendikacılığa sahip sendikacıların yeni bir konfederasyon çatısı altında birleşmesi türünden bir ihtimalden sözedebilir misiniz?

SELVİ: Biraz önce üzülürüm derken, gerçekten gücüne inandığım bir konfederasyonun yine layık olduğu bir yere gelmeyişini ve işçilerin uzunca bir süre oyalanıp uyutulacağını düşünürüm. Bunun dışında başkaca kişisel bir üzüntümüz sözkonusu olamaz. Buradaki başarının oranı işçinin olaya sahip çıkmasına bağıdır. Eğer işçiler olaya sahip çıkarsa başarı kesindir. İşçiler hala adam sendecilikle ve hatır gönülle iş yaparlarsa başarı oranı düşecektir. Bugünkü durumda bugünkü demokrasi anlayışından ve bugünkü ekonomik politikadan ve bugüne kadar görevini yapmayan Türk-İş yönetiminden memnunsa, buna da söyleyecek bir şeyimiz yoktur.

SÖNMEZ: Sayın Babalı, sizin bu konudaki görüşleriniz nelerdir?

BABALI: 1986 genel kurulunda işbaşına gelecek olan yönetim ilk önce işçi çoğunluğunu temsil eden bir yönetim olmalıdır. Bunu diliyor ve istiyoruz. Mevcut yönetimin, her şeyden önce olumsuzluklarını saptayıp, bu olumsuzlukların değiştirilmesini amaçlayan bir yönetimin gelmesini arzuluyoruz.

Ama Türk-İş'teki sendikal birliğin tüm olumsuzluklara rağmen sonuna kadar korunmasını istiyoruz. Ayrı bir konfederasyon gibi bir düşüncemiz şahsen yoktur. Bundan sonra Türk-İş'te ayrı bir konfederasyon olayı mevcut yönetim tarafından belki istenebilir ama, Türk-İş'i düzeltmek isteyenler açısından Türk-İş'ten ayrılma gibi bir düşünce yoktur. Ama mevcut yönetimler veya bunlara benzer yönetimlerin gelmesi durumunda bunlar başka bir konfederasyonu zorlayabilirler.

KAYA: Tabandaki işyerlerine gittiğimiz zaman, genellikle işçilerin Türk-İş yönetiminden yakındıklarını, demokratik ve sendikal haklarının neden alınmadığını ve bunun için neden mücadele edilmediğini sorduklarına tanık oluyoruz. Biz bunları dile getirip ortaya koymak istiyoruz. Ama, seçim günü geldiğinde hesaplar yapılmaktadır. Bugünkü Türk-İş yönetimi dört-beş sendikanın delege toplamının seçimiyle işbaşına gelmiştir. Bugün için artık bunun yapılmaması gerektiğini düşünüyoruz.

SÖNMEZ: Sayın Selvi, Türk-İş Genel Başkanlığına adaylığınızı koyduğunuzu geçenlerde basına verdiğiniz bir demeçle açıkladınız. Bunu biraz erken bulanlar oldu. Adaylığınızı genel kurula hayli zaman varken şu sıralarda açıklamanız için bir neden var mıydı?

SELVİ: Bu benim için çok önemli bir konu tabii. Biz elbette, belirli

25. sayfada sürüyor.

Bayram Meral
Türkiye Yol-İş Sendikası Genel Başkanı

"Muhalefet biraraya gelecektir..."

İZMİR'deki mitingin yararlı olduğu kanısındayım. Menemen Belediye Başkanlığı seçiminin sonucunda, İzmir mitinginin olumlu etkisi olduğu belirtiliyordu. Bu eylemler sürmelidir. Hükümet emeğe saygı duyana kadar sürmelidir. Aksi takdirde sonucun parlak olmayacağı kanısındayım. Çünkü hükümet 3-5 holdingin sözüne kulak veriyor. İşçiyi aynen bir makine gibi görüyor ve sendikaları birer dernek haline getirmek, işçiye de ölmeyecek kadar ücret vermek istiyor. Bu eylemlerin devam etmesi Türk-İş Başkanlar Kurulu'nda konuşulacaktır. Adana'da sürmelidir, başka bir yerde olabilir. Mutlaka kalabalık olması da önemli değil, önemli olan etkinliğidir.

Miting öncesine göre Türk-İş'te biraz farklılık var, ancak bizim ölçülerimiz nispetinde değil.

Şu anda Türk-İş'te birçok muhalefet var. Sağdan da muhalefet var. Yönetimde bugün bir genel sekreterlik sorunu vardır. Bu durum Türk işçi hareketini Avrupa sendikaları karşısında yıpratmıştır. Türk-İş yönetimi bir türlü tabana yönelik bir tempo tutamamıştır.

Taban kesin, kararlı, sonuca gidecek bir politika istemekte, yönetimse bugün yarın diye ertelemektedir. Tabanın sorularına cevap veremez duruma düştük. Eskinin durgun Türk-İş işçisi bugün duyarlıdır.

Genel kurul öncesinde muhalefet zaten biraraya gelecektir. Bunun yöntemi önemlidir. Yönetimde görev almak isteyen arkadaşların gelip görüşmeleri lazımdır●

"Genel kurullardan program çıkmadı..."

BAZI ARKADAŞLAR Türk-İş yönetimine muhalif olduklarını söylüyorlar. Muhalifim diyenlerle bizim bir bağlantımız yok. Bu aşamada Sayın Selvi de dahil kimseyle bir muhalefet ilişkisi içinde değiliz. Ama belli ki Türk-İş icraatından memnun olmayanlar var. Türk-İş yönetiminin bugüne kadarki icraatının belli yönlerini tasvip etmiyorum. Türk-İş yönetimi daha aktif olmalıydı. Eylem planı daha erken gündeme getirilip uygulanmalıydı. Benim yönetimin teşkiline, bilhassa genel sekreterlik teşkiline muhalefetim vardı. Türk-İş yönetiminde bulunan arkadaşların bir ekip anlayışı da yok. Böyle bir yönetimin uyumlu olmadığı görülüyor. Bu tarz bir yönetimin kurulmasına muhalifim.

Türk-İş sendikalarının çabaları Konfederasyon içi çekişme değil, hükümetin üstüne birlikte gitmeyi gerektiriyor. Cevdet Selvi arkadaşımla yöntem farklılığımız var. Bu aşamada Türk-İş yönetimini dışa dönük eleştirme, yıpratma yanlısı değilim, bunu daha çok kongrede yapmalıyız.

1986 Yılı içinde eylem planının

lerinde ne yapılacağını belirleyerek gelmeli. Bu çalışmalar şimdiden yapılırsa sağlıklı bir delege yapısı ile gelineceğini sanıyorum. Sendikalar arası diyalog da sürdürülmeli. Yönetime aday olan arkadaşlar Türk-İş üyelerince bilinmeli, varsa bir eksiklik ortaya çıkmalı. Yönetime seçilme konusu oldu-bittiye getirilmemeli●

Gürel Erçakır
Ağaç-İş Sendikası Genel Başkanı

"DİSK'lilere saygı duymamız gerekir..."

MİTİNGİ son derece olumlu karşıladım. İşçiden gelen protestoyu birtakım kişiler başka türlü değerlendiriyor. Protestoları yalnız Petrol-İş ve Otomobil-İş'e bağlamak istediler. Bizim üyelerimiz de protestoların içinde vardı. Miting hedefine ulaşmıştır. Taban Türk-İş'in izlemiş olduğu politikayı benimsemiyor. Türk-İş politikasını tabanın isteğine göre düzenlemelidir. Ben öteden beri işçinin bu tür eylemlere hazır olduğunu söylüyordum. İsteklerini Türk-İş hükümete iletmeli, belli bir süre tanımalı, istekler kabul edilmediği takdirde ikinci bir mitinge bile gerek kalmadan genel greve gidilmeli.

Mitingden sonra Türk-İş yönetiminde bir hareketlenme göremiyoruz. Aynı demeçler veriliyor. Tek "yenilik" DİSK'e yönelik sözler. Sadık Şide'nin beyanatı son derece yanlış. Bizim DİSK'lilere saygı duymamız gerekirken, tersi bir tutum alınıyor; ki onlar yasalar çerçevesinde 12 Eylül öncesinde eylemlerini yapmışlardır.

Muhalefet demeyeyim de, onun yerine belli ilkelere inanmış bir sendikacı olarak, 12 Eylül öncesi Anayasanın ve 274-275 sayılı yasalardaki elimizden alınan hakların yeniden sağlanması ve daha da geliştirilmesi için etkin bir mücadele istiyoruz.

Bu anlayışta olan sendikacılar bir araya gelmelidir. Şimdiden bir çizgi çizilmeli ki, o yolda yürünsün. Öncelikle sendikalar kendi kongre-

Mustafa Başoğlu
Sağlık-İş Sendikası Genel Başkanı

bir basamağı daha uygulanmalıdır. Ben miting değil yürüyüşten yanayım. İzmir mitinginden sonra. Bir protesto yürüyüşü düşünüyorum. İlk başkanlar kuruluna teklif götüreceğim. Miting kararının alınmasından bu yana belli ki yönetim daha aktif.

Türk-İş Genel Kurulunun alacağı prensip kararları yeni yönetimi etkileyebilir. Şimdiye kadar kongrelerden geleceğe dönük politikalar çıkaramadık. Gelecekte ne olmalıdır önce genel kurul belirlemelidir. Genel kurullar seçtiği yönetimlere hedef vermedi.

İşçi kesiminin içinde bulunduğu sıkıntıların kaynağı Anayasadır. Anayasadan biraz daha ileride kısıtlamalar getiren 2821-2822 sayılı yasalar vardır. İLO'nun ilkelerine göre, grev ve toplu sözleşme hakları amacına uygun tarzda kullanılabilecek şekilde bunlar değiştirilmelidir. Anayasa ve bu yasaların dışında kısıtlayıcı yasa ve düzenlemeler de var. Ancak önce Anayasa ve 2821 ile 2822 geliyor sıkıntıların kaynağı olarak. Genel kurul bunları komisyon kurup belirler, programı belirler, hedefi çizer. Bu programa artıkyönetim uymak zorunda kalır.

Bugün Türk-İş'de sonuç alabilecek muhalefet oluşmuş değil. Türk-İş yönetiminin kimlerden oluşması gerektiğinin tartışılmasını erken bulurum. Genel kurul öncesi son 24 saatte her şey değişebilir. Böyle oldugu görülmüştür. Bu tür seçimleri önlemek için önceden kamuoyunda konunun tartışılmasını diyorsanız, Sadık Şide tartışılmıştı ama, seçildi●

Kenan Durukan
Türk Harb-İş Sendikası Genel Başkanı

"Etkisiz sendikacılara, 'yeter' denmelidir..."

SENDİKAL hareket doğasında sosyal adaletçi bir anlayışı gerekli kılmaktadır. Bu gerçeği sendikacıların bilmesi gerekmektedir. Emeğin sermayeye karşı savunulması gereklidir. Sendikacı sermayenin benimsediği anlayışı benimseyemez. Türk-İş içindeki sancılar bu esastan kaynaklanmaktadır. Miting karşılaştığımız büyük engelleri topluma anlatma ihtiyacından doğmuştur. Miting amacına ulaşmıştır.

İleriye doğru da şu olmalıdır: Emeğin payının alınmasının mücadele ortamının hazırlanmasına katkıda bulunulmalıdır. Çeşitli bölgelerde mitingler sürdürülmelidir. Televizyonla, radyoyla gidemiyorsak ki sermayenin sözcüsü Özal bu yolla hergün evimizde, biz kendimiz gidip sesimizi duyurmalıyız.

Ben Türk-İş'te örgütsel olarak bir muhalefet var sözünü, muhalefetin varlığını kabul etmiyorum. Ama sendika yönetimlerinin Türk-İş yönetimi ile ilgili ciddi eleştirileri kaygıları vardır. Bu yönetim yanlış kurulmuştur, etkisizdir ve başarısızdır. Ben şöyle bir umut taşıyorum: Uyanan işçilerin gizli oy mekanizmasından yararlanarak, etkisiz sendikacılara "yeter" diyeceğine inanıyorum. Bir önceki genel kuruldan farklı bir delege yapısı ortaya çıkacaktır. İşçilerden bir isteğim var: Sakın ha sakın vefa duygusuyla, bir dönemi kaldı, emekli olacak diye etkisiz insanı seçmesinler. Üretimin içindeki emek payını almayı ilke edinen bir yönetim seçilmelidir. Kişiliğiyle bunu kanıtlamış, sermayenin uşaklığını yapmamış, sermayenin felsefesini yükseltmemiş sendikacılar seçilmelidir.

Sadık Şide terbiyesizce 12 Eylül'ün sorumlusu DİSK'tir demiştir. Ne DİSK ne Türk-İş'in terördeki bir tek mermide sorumluluğu yoktur.

Bu gidişten memnun olmayan sendikaların örgütlü bir hale gelmesi için toparlanması bu aşamada sakıncalıdır. Nedeni de elde olan yasalarda sendikalar üzerine baskı kurulmasına yol açılabileceğidir●

Servet Kahyaoğlu
BASS Genel Başkanı

"Sosyal demokratların parçalanacağını sanmıyorum..."

MİTİNG tamamen gayesine ulaşmıştır. Yönetime karşı sloganlar atılmasaydı üzülürdüm. Bu tabanın bilinçlendiğini gösteriyor. Miting sonrası Türk-İş yönetim kurulunda bir çekingenlik görüyorum. Türk-İş'in beş kişilik yönetim kurulundan iki kişi şu anda Almanya'da. Eylem yılı ilan ettiğimiz 1986'da ve miting sonrasında Ankara'da üç yönetici var. Onlar da bir şey yapamazlar. Yönetimin arasında bir tesanüt yok bir kere. Biz Ağaç-İş Başkanı Güral Erçakır ile 67 ilde aynı günde miting yapılmasını önermiştik. Türk-İş'in bunu yapabileceği kanısındayız. Bu yönetimin eylemleri devam ettireceğini sanmıyorum. Eylemler hiç ara vermeden sürdürülmelidir.

Şu anda Türk-İş yönetimine karşı muhalif olmayan sendika göremiyorum. Yöneticilerin kendi sendikalarının tabanlarında dahi huzursuzluk var. Genel kurulda sosyal demokrat kanatta ise bir parçalanma olacağını sanmıyorum. Bu dönemde 13 civarında sendikada yönetimlerde değişiklikler bekliyorum. Bu tabanın zorlaması sonucu olacaktır. Buna bir-iki sosyal demokrat sendika da dahil.

Türk-İş yönetimi bugüne kadar partilerüstü politika izleyerek çok şey kaybetmiş. Ama yöneticilerinden bazı isimleri milletvekili yapmış, militarizm gelmiş genel sekreterini bakan vermiş. Buna rağmen nasıl olmuşsa partilerüstü politika yapmış. Biz yasakları kendi kendimize getirmişiz. İşveren sendikası başkanı başbakan olmuş, bütün işveren istekleri, bir tek check-off hariç, yasalara geçmiş, biz hâlâ hükümetle diyalog demişiz. Türk-İş yönetiminden, partilerüstü politika ve hükümetle diyalog konusunda ayrılıyoruz. Yönetimden sözünde durmamakla da ayrılıyoruz. Bunun dışında DİSK konusundaki tutumuyla da ayrılıyoruz. 12 Eylül olmuş, büyük bir konfederasyon kapatılmış, Türk-İş göbek atmış. Grev yapılamaz dendi, işte Petrol-İş yaptı. Yapılabilirmiş ve başarılı olunabilirmiş demek ki.

Türk-İş yasalar ne derse desin siyasetin içine girmeli. Türk işçisinin geleceği sosyal demokrat bir iktidara bağlıdır. İşçi bunun bilincindedir, Türk-İş yönetimi bunun bilincinde değildir.

Biz Ankara'daki sosyal demokrat sendikacılar olarak sık sık biraraya geliyoruz, bazı değerlendirmeler yapıyoruz. Bunu kendi kongrelerimizden sonra, Türk-İş kongresine doğru daha sıklaştıracağız●

Mustafa Orhan
Türkiye Maden-İş Genel Başkanı

"Şimdilik bir tutum belirlenmiyor..."

TÜRK-İŞ ilk defa hükümete karşı bir miting yapmıştır. Bu yönüyle faydalı olmuştur. Suskun olan işçi ve tüm dargelirlilerin sesini umumu efkâra duyurmada miting başarılı oldu. Sayın başbakan havalarda uçuyordu, hiç değilse şimdi yere indi. Mitingler devam etmelidir. Başkanlar kuruluna bu şekilde bir öneri götüreceğim.

Muhalefetim diyen sendikacılar genel kurullarını yapıp kim delege, kim değil, belli olduktan sonra tutum almalılar.

Anayasa değişikliği konusunda Türk-İş'e ilk yazıyı biz yazdık, ilk biz gündeme getirdik, 1985'in ilk aylarında. Bu hükümler oldukça hür ve bağımsız sendikacılık yapmak mümkün değildir.

Türk-İş birşey yapamaz diyenlerde bir değişiklik oldu miting sonrasında. Ben Türk-İş yönetimini eleştirmeyi erken buluyorum. Şimdilik bir tutum belirlemiyoruz.

Türk-İş kongresinden sonra gelecek ekip Anayasanın değiştirilmesi için yoğun faaliyete girmeli. Anayasa ve bu yasalar durdukça yapılacak iş söz söylemenin ötesine gitmez. Ad değişebilir, Şevket olmaz Cevdet olur ama, sonuç değişmez. Ben aday olmadığım için ortada konuşuyorum ve yönetim üzerine bir şey demek için erken diyorum●

GÜRBÜZ BARAN

Af Yasası Yerine Tehdit Yasası

SHP Milletvekili Taşdemir: Adalet komisyonunun bir üyesi olarak itiraf etmek isterim ki, şimdiye kadar sadece raportörü olduğum bir idam hükümlüsünün dosyasını, ancak yüzeysel biçimde tetkik ettim. Özellikle siyasal nitelikli dosyalar çok kabarık olduğu için.. idam hükümlüsünün siyasal eğilimine bakıp karar vermek...

UZUN SÜREDEN beri toplumun gündeminin ilk sırasına yerleşen Genel Af baskısını ANAP hükümeti gündemine almak zorunda kaldı. Ancak bu gündeme alış tam ANAP zihniyetine uygun olarak gelişti ve sonuçlandı. TBMM Genel Kurulunda gücünü kullanamayan, duyarsızların ağırlık oluşturduğu SHP grubunun yarattığı «küçük» tartışmalar sonucu kabul edilen yasa tam bir tehdit yasası olarak ortaya çıktı ve yürürlüğe girdi.

Yasa öncelikli idam cezası gibi insanlık dışı, çağdışı bir cezayı gündemden kaldırmamıştır. TBMM'de bulunan ve yakında gelmesi beklenenlerle, sayısı 1000 dolayına varacak idam dosyaları genel kurulda oylanacak. Genel kurulun onaylamaması halinde idam hükmünü giyen kişi «iyi hali» görülürse 30 yıl, ömürboyu hapis cezasına çarptırılmış bulunanlar da 20 yıl cezaevinde kalacaklar. TBMM'de dosyası onaylananlar ise idam edileceklerdir. Çoğunluk partisi ANAP'ın bugüne dek TBMM adalet komisyonunda ve genel kuruldu idamına karşı çıkarak infazını öngörmediği bir tek kişi vardır, o da, eski CHP Nevşehir İl Başkanı Zeki Tekiner'i öldüren MHP eğilimli Ülkü Ocaklı Mehmet Onur Miman'dır!

SHP Ağrı Milletvekili İbrahim Taşdemir'in, TBMM Genel kurulunda yasanın görüşülmesi sırasında idam cezasına karşı görüşlerini bildirirken söylediği şu sözler, insan yaşamının ne denli basite alındığını, pazarlık konusu yapıldığını kanıtlamaktadır. Taşdemir şöyle diyor:

«Adalet komisyonunun bir üyesi olarak itiraf etmek isterim ki, şimdiye kadar sadece raportörü olduğum bir idam hükümlüsünün dosyasını ancak yüzeysel biçimde tetkik ettim. Özellikle siyasal nitelikli suçlarda dosyalar çok kabarık olduğu için yeterli ölçüde incelenmemektedir. Hepimizin bildiği üzere hiçbir idam dosyası da özel bir merak olmadıkça sayın milletvekillerince okunmamaktadır. Ayrıca herkes hukukçu olmadığı için de, sözkonusu dosyada hukuki durumun yeterli ölçüde tayin etme imkanına sahip değildir. O halde yapılacak bir tek şey kalmaktadır. O da idam hükümlüsünün siyasal eğilimine bakıp hakkındaki hükmün infazına ya da infaz edilmemesine karar vermek. Maalesef mahkumun siyasal eğilimine göre kararlar çıkmaktadır. Bu ise hukukun siyasete mağlup ettirilmesinden başka birşey değildir.»

Bu tablo göstermektedir ki TBMM'de çoğunluğu elinde bulunduran ANAP, infazın yerine getirilmesine insan hakları, insanın yaşama hakkına saygı çerçevesinde bakmayacaktır. Nitekim 12 Mart günü basına kapalı olarak yapılan ANAP TBMM grubu toplantısında Başbakan Özal'ın «bir vatandaşı öldüreni biz milletvekili olarak nasıl affedebiliriz. Onu ancak ölenin yakınları ile Allah affedebilir. Biz affetsek Allah rıza göstermez,» diye konuşması da gösteriyor ki, iktidar insan avcılığına, kelle istemeye devam edecektir.

Öte yandan yasadan yararlanacak diğer hükümlülerin yasa karşısındaki durumu da ciddi sorunlarla karşı karşıyadır. Bu hükümlüler indirimden yararlanmak için 9 aylık bir deneme süresine tabi tutulacaklar. Bu süre içinde «iyi halleri» görülmezse, bırakılmayacaklar. Bu tam bir baskı ve tehdit hükmüdür. Bir tür yeni işkence şeklidir. Hükümlünün iyi halli olup olmadığının tümüyle subjektif ölçüler içinde olması kaçınılmazdır. Ve bu işlemle politik ya da kişisel kayırmalar ya da karşı olmalarla, taraf tutmalarla, onbinlerce kişi bir kalem darbesiyle indirim dışı bırakılabilecektir. Çünkü hükümlünün iyi halli olup olmadığına ilişkin bilgiler, iktidarın emri ve baskısı altındaki cezaevi yöneticilerinden ve eğitimsiz, zaman zaman işgüzar gardiyanların verecekleri bilgiler ve tutanaklar yoluyla sağlanacaktır.

Yasanın getirdiği bir başka olumsuzluk ise, indirimden yararlananlar için ortaya çıkacaktır. Sözkonusu yasa af yasalarında olduğu gibi suçu «tüm sonuçları» ile ortadan kaldırmadığı için, cezaevlerinden çıkanlar ne kamu ne de özel kesimde, büyük ölçüde iş bulamayacaklardır.

Affa her karşı çıkışlarında 1974 affını olumsuzluk olarak gerekçe gösteren iktidar sözcüleri, infaz yasası görüşülürken de aynı gerekçeyi yinelediler. Ancak SHP'li Cüneyt Canver'in Adalet bakanına yönelttiği «1974 affından yararlanıp daha sonra suç işleyerek «yeniden hüküm giyenlerin sayısı kaçtır?» sorusuna bakan Eldem ancak, «Af sonrası Arşivler ortadan kaldırıldığı için bu affa ilişkin belge ve kayıtlar elimizde yoktur» yanıtını verebildi. Bu yanıt geçersiz olduğunu gözler önüne sermekte, söylediklerine kendilerinin de inanmadığını ortaya koymaktadır.

Genel af Türkiye'nin gündeminden, kamuoyunun gündeminden kesinlikle düşmeyecektir, artarak devam edecektir. Düşünceleri ya da siyasi örgütlenmeleri nedeniyle mahkum olan ya da yargılananları kapsamayan sınırsız bir af çıkana dek bu talebin devam edeceği de açıktır.

Avukat Ergin Cinmen

"2 Ağustos 1980'de öldürülen Faruk Tuna ile ilgili soruşturma 4.5 yıldır açılmadı..."

SİZE anlatacağım olay, 3 Ağustos 1980 günü öldürülen ve o zamandan bu yana, 4.5 yıldır davası bir türlü açılmayan **Faruk Tuna** ile ilgili.

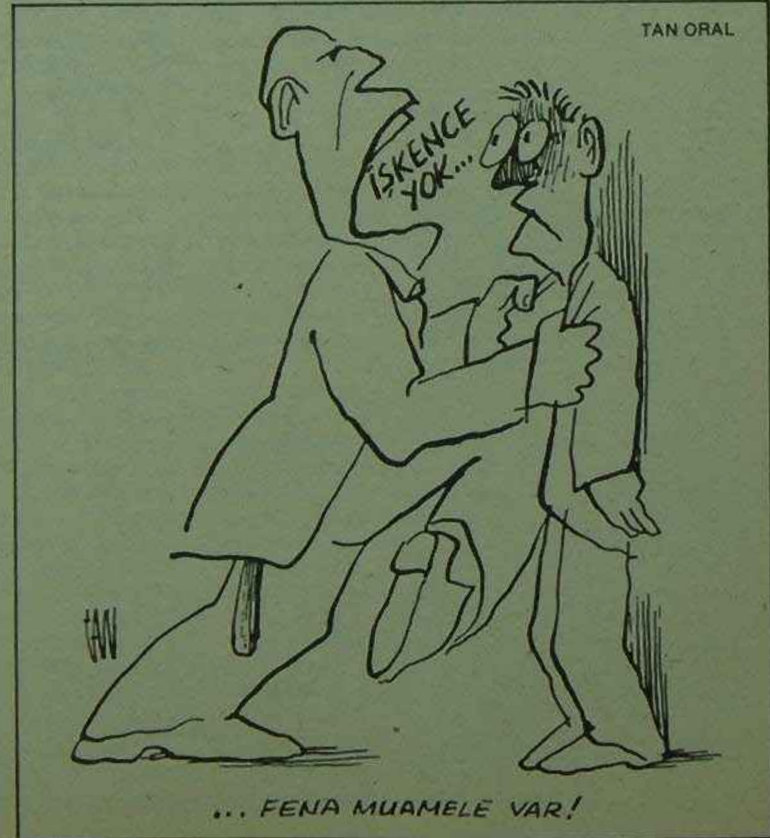
Faruk Tuna 2 Ağustos 1980 günü bir arkadaşıyla birlikte, Beşiktaş'ta yapılan arama sonucu polis tarafından alınır ve 1. şubeye götürülür. Bildiğimiz kadarıyla 3 Ağustos 1980 günü, yani hemen ertesi gün, rahatsız olduğu kanısıyla Haydarpaşa Askeri Hastanesine gönderilir. Burada bir gün komada kalır ve ölür.

Faruk Tuna eceliyle ölmemiştir. Öldürenler ellerini kollarını sallayarak hâlâ gezmektedirler.Aradan bu kadar zaman geçmesine rağmen, Şubat 1986'dayız, dava açılabilmiş değil. Faruk Tuna'nın annesi yarı akıl hastası durumda. Babasının durumu ise hiç iyi değil. Kendisiyle birlikte, aynı suç isnadıyla gözaltına alınan kişi ise, sonradan beraat etti.

Bu cinayete ilişkin olarak gerek sözlü, gerekse yazılı, çeşitli başvurularda bulunduk. Bir girişimde bulunulmadığını görünce, davanın bu denli uzun süre açılmaması nedeniyle, Faruk Tuna'nın babasının vekili olarak Milli Savunma Bakanlığı Adalet İşleri Başkanlığı'na başvurduk, dilekçeden sonra yanıt geldi. Soruşturma açılması için uğraşıyoruz biçiminde. Müvekkilim, arkasından başta Turgut Özal olmak üzere, 1. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı, Ülkü Söylemezoğlu, Aydın Güven Gürkan, Necmettin Karaduman, Erdal İnönü, Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Yıldırım Akbulut, Necdet Üruğ, Cüneyt Canver ve Saffet Arıkan Bedük'e dilekçelerle başvuruda bulundu.

Faruk Tuna şubeye gittiğinde sapasağlamdı. Orada bir gün kaldıktan sonra Hastaneye kaldırıldı ve orada öldü. Otopsi raporlarına bakıldığında görülüyor ki, vücut hurdahaş. Tipik işkence belirtileri var. Her iki ayakta, sırtının her iki yanında, tabanında ve ayalarında, her iki el üzerinde derin yara izleri, yanıklar ve ekimozlar (morarma) mevcut. Bu raporun tamamını okumaya gerek yok. Otopsi raporu bizde mevcut (Otopsi numarası, 11 Mayıs 1981 gün ve Protokol no. Morg: 1117/1710. Raporu imzalayanlar: Dr. Erol Özkartal, Dr. Yaşar Taşçı, Dr. Metin Saraç, Savcı Kuray Gülkök). Ama dikkati çeken bir nokta var. Raporda belirtilen her bulguda **her iki el, her iki ayak, her iki yan** gibi ifadeler geçiyor. Hep "her iki" ifadesi var. Yani, simetrik bulgular var vücudunda. Bunu bugüne kadar gördük. Askıya alınma, falaka, çekme, kollardan mengene ile sıkıştırma ve elektrik verme gibi. Tüm bu işkenceler de bilindiği gibi vücudun her iki yanında simetrik olarak araz bırakıyor ya da ölüme neden oluyor.

Faruk Tuna'nın öldürülmesiyle ilgili soruşturmayı şimdi Birinci Şube yönetiyor. Bu durumda şube hem zanlı ve hem de soruşturmayı yürütür konumda. Bu, yasanın çarpıklığından ileri geliyor. İşkence yoluyla ölüme yolaçanlar, ileride kendilerini suçlu duruma sokacak soruşturmayı tabii ki yürütmeyecekler, en azından akamete uğratacaklardır. ●

FARUK TUNA'nın babası Baran Tuna:

"oğlum hayatında bir kez polisle karşılaştı, onda da öldürüldü..."

2 AĞUSTOS 1980 günü polis tarafından alınan ve ertesi gün ölen Faruk Tuna'nın babası Baran Tuna ile görüşmemizde bir şey sormamıza gerek kalmadı. Baba Tuna, olanları aradan dört buçuk yıl geçmesine karşın dün olmuş gibi anlattı. Soluk bile almadan. Baran Tuna'nın anlattıklarını hiç değiştirmeden veriyoruz:

Oğlum o gün Kilyos'a, denize gidecekti. Ben evde televizyon seyrediyordum. Saat dört sıralarında kapı çalındı. Açıp baktığımda sivil polislerle bizim çocuğu gördüm. Polisler, "oğlunu Beşiktaş'ta yakaladık. Yanındaki kız arkadaşının çantasında tabanca çıktı" dediler. Didik didik her yanı aradılar ama, işlerine yarayacak bir şey bulamadılar. Bu arada enteresan birtakım şeyler de söylediler; çocuğunuzun gideceği yer iyi yer değil, hakkında iyi olmayacak türünden. Ancak tutanak düzenlendi. Oğlumun sapasağlam alındığı bu tutanakla da belirlenmiş oldu.

Sonunda aldılar götürdüler. Arkasından ben de atladım gittim. Bunlar Beşiktaş Emniyet Amirliği'nin ekibiymiş. Daha doğrusu kendileri öyle söylediler. Beşiktaş Emniyet Amirliği'ne gittiğimde 1. Şubeye götürüldüğünü söylediler. Orada, bugün görüşemezsiniz, yarın gelin dediler. Ertesi gün kalktım yine gittim. Kırmızı saçlı bir polis vardı. Bugün görsem yine tanırım. Aşağıya gitti, sonra telaşla yukarı çıkarak, "oğlunuz yok" dedi. Ne demek yok, dedim. Hastanede olduğunu söyledi. Ama hangi hastanede olduğunu söylemiyordu. Arabaya atlayıp hastaneleri, özellikle askeri hastaneleri dolaştım. Haydarpaşa hastanesindeki yazıcı çocuk, "Abi, biraz önce genç bir çocuk getirdiler. Ama ölüm durumunda olduğu için başhekim almadı. Ekip arabası tekrar götürdü" deyince beynimden vurulmuşa döndüm. Yeniden Birinci Şubeye geldiğimde aynı adam bana bu kez, "Sizin yavrucak, fazla zayıf bünyeliymiş, heyecanlandı ve mide kanaması geçirdi," şeklinde konuştu. Adama, "Sen alay mı ediyorsun benimle, benim oğlum teakvandocuydu, sapasağlam bir çocuktu," deyince, Haydarpaşa Nümune Hastanesinde olduğunu açıkladı. Hemen oraya gittim.

Oğlum cansız yatıyordu. Ağzına suni teneffüs cihazı bağlamışlar ama, beyni iflas etmiş. Bitkisel hayatta yani. Kendimden geçmiş duvarları yumruklamıştım. Ellerim kan içinde kalmıştı.

Çocuğum Ağustos ayının 8'inde öldü. Annesi çılgına döndü. Halen öldüğüne inanamıyor. Onunla yaşıyor sanki. Şimdi gitseniz mezarına, göreceksiniz, çiçekler içinde. Beş yıldır kar-kış demedi, her cuma ona çiçekler götürdü.

Ben ardından, "Oğlumu işkencede öldürdüler," diye dilekçe verdim. İstanbul savcılığından ifade vermek üzere çağırdılar. Gittiğimde Suçüstü Savcısının yanında bulunan Cumhuriyet Savcısı beni tevkif ettirmek istedi.

Daha sonra Milli Güvenlik Konseyine başvurdum. Şikayetimin İstanbul Valiliğine iletildiğine ilişkin yanıt geldi. Geldi ama, Valilikten ses çıkmayınca, kalktım ben gittim. Vali Nevzat Ayaz konunun kendilerini ilgilendirmediğini söyledi. Beni polis işleri yardımcısı Saim Çotur'a gönderdi. Çotur dosyamı getirttiğinde gördüm ki, daha önceki başvurularım, dökümanlar, hepsi yokedilmiş.

Turgut Özal'ada başvurdum. Bu başvurumdan da bir sonuç çıkmazsa, Uluslararası Af Örgütüne başvuracağımı yazdım. Mektubumda, "siz Türkiye'de bu cinayetin duyulmasını istemiyorsunuz ama, ilgilenmezseniz tüm dünya duyacak" dedim.

Bundan da diğerleri gibi sonuç çıkmadı. Aradan dört yıl geçmişti. Oğlumun katilleri hakkında hiçbir işlem yapılmıyordu. Nasıl bir ülkede yaşıyorduk? Avukatlarımın isteği üzerine son bir başvuru daha yaptım. Canver, Erdal İnönü, Ülkü Söylemezoğlu, Özal, Necdet Üruğ ve bu kez başta Cumhurbaşkanı olmak üzere, birçok politikacıya mektuplar yazdım. Bu başvurularım biraz etkili oldu ve beni yeniden soruşturma bürosuna çağırdılar, önüme birtakım resimler koyarak, oğlumu götüren polisleri tanımamı istediler. Resimlerdeki polislerin hepsi 20-25 yaşlarındaki insanlardı. Nereden tanıyayım. Siz dedim, davayı kapatmak istiyorsunuz. Her yerde kapatılmak isteniyor çünkü. Oradan bir komiser çıkarak, "Siz her şeyi bu kadar iyi biliyorsunuz da neden çocuğunuzu doğru yola itmediniz," şeklinde konuşunca, dayanamayıp yerimden fırladım:

"Sen ne diyorsun? Benim oğlum suçsuzdu. Ama suçluda olsa, sekiz banka soymuş 20 kişiyi öldürmüş olsa ne olacaktı. Polis hem savcı, hem hakim, hem de infaz memuru mudur? Adalet yok mu? Yargılanır, cezası idamsa verilir. Üstelik benim çocuğum hayatında bir kez polisle karşılaştı, onda da öldürüldü."

Komseri dışarı çıkardılar.

Hepsi bu kadar işte. Her şey öylece duruyor. Bugüne kadar tek bir şey başlamış değil. Oğlumun katilleri ise, serbestçe dolaşıyor.

Yine de adalet mi diyelim?

YANLIŞLAR DOĞRULAR

"Enflasyon azalmadan fakirin durumunu düzelteceğini iddia edenler en büyük sahtekârlardır."

TUNÇ TAYANÇ

NEREDEYSE on yıldır, özellikle de 1980'li yıllarda yalnız enflasyon konuşuluyor Türkiye'de. Bir ekonomik modelin başarısının tek ölçütü, enflasyonu birkaç puan düşürülmesi oldu. Kimse, son altı yıldır hükümet olanların, enflasyonu durdurmak için hiçbir şey yapmadıklarını söyleyemez. Enflasyonu durdurmak, aşağıya çekmek, böylece ekonomik modeli başarıya ulaştırmak için her şey yapıldı. Grev hakkı, toplu sözleşme hakkı askıya alındı, ücret artışları sınırlandı, kitleler yoksullaştırıldı; demokratik haklar askıya alındı, kitleler sessizleştirildi. "3-4 yıl sonra" dendi, olmadı; "5 yıl sonra" dendi, olmadı; "3-4 yıl daha" dendi, gene olmadı. Kitlelere hep umut verildi, karşılığında sabır ve özveri istendi.

Yetinilmedi 6 Kasım 1983'te, enflasyonu düşürebilmek için kitlelerden yetki de istendi. "Alternatifsiz seçim"de her davranış, her söz, ölçüldü biçildi, öyle davranıldı, öyle konuşuldu. Dilerseniz, o günlere dönelim ve enflasyon konusunda yazılan birkaç satırı, doğrusuyla, yanlışıyla yeniden okuyalım:

"Enflasyon hayat pahalılığı demektir (yanlış). Enflasyon zam demektir (yanlış). Zam olduğu sürece enflasyon var demektir (doğru)... Enflasyon devam ettiği sürece hayat pahalılığı artar, geçim daha da zorlaşır (kısmen doğru, kısmen yanlış)...fakiri korumanın tek yolu enflasyonu, yani zamları asgariye indirmektir... Enflasyonu (yüzde 10'un) altına düşüremezsek fakir fukaranın durumu daha da kötüye gider (kısmen doğru, kısmen yanlış)."

Kaynak: "Doğru", "yanlış" ve "kısmen doğru, kısmen yanlış"lar dışında kalanların tümü "Anavatan Partisi /Genel Ekonomik Sorunları /Turgut Özal'ın Görüşleri", sayfa 16-17'den.

Mantık örgüsünü açalım. Enflasyon = zam = hayat pahalılığı = yoksullaşma. Bu mantık, son altı yıldır her fırsatta kullanılageldi. Yanlışları şimdilik bir yana bırakalım, günümüze gelelim. Enflasyon yüzde 35 dolayında-gerçek rakamı kimse bilmiyor-, zam haberi almadığımız hiçbir günümüz yok -kimse izleyemez oldu-. Öyleyse, Özal mantığına göre, hayat pahalılığı arttı, fakir, fukaranın durumu daha da kötüye gitti.

Gelelim yanlışları düzeltmeye. Enflasyon hayat pahalılığı demek değildir. Özal, madalyonun yalnızca bir yüzüne değiniyor sürekli. "Diyelim ki bir fabrikada işçisiniz. Maaşınız ayda 10.000 lirayken 20.000 lira yaptılar. Siz de bundan sonra her şeyi iki misli alacağım diye sevinirken, bir de bakıyorsunuz ki yıl başında 10 liraya aldığınız şey bu sefer *× lira olmuş! Eskiden 1 tane aldığınız şeyden artık 1 tane bile alamıyorsunuz! İşte enflasyon bu şekilde fakiri daha fakir yapar." Kaynak, aynı kaynak; söyleyen, aynı kişi.

Soralım. Maaşınız ayda 10.000 liradan 30.000 liraya çıksa ne olur? Yanıt: Eskiden 1 tane aldığınız şeyden gene 1 tane alabilirsiniz. Hayat sizin için pahalılanmamış olur. Peki, maaşınız ayda 10.000 liradan 40.000 liraya çıksa ne olur? Yanıt: Eskiden 1 tane aldığınız şeyden artık 1 taneden çok alabilirsiniz. Hayat sizin için ucuzlamış olur.

Sıkacak ama, bir soru daha: Sizin maaşınız iki katı artarken, aldığınız şeyin, diyelim ki ürettiğiniz ürünün fiyatı üç katı artmışsa, ne olur? Ne olacak, o ürünün, hizmetin üretimsürecine sermaye koyan, emeğini koyandan daha çok kazanır. Öyleyse, enflasyon devam ettiği sürece, hayat herkes için pahalılanmaz. Geçim herkes için zorlaşmaz, sadece geliri değişmeyenler için zorlaşır; kısası, yoksul daha da yoksullaşırken, zengin daha da zenginleşir.

Bütün bunlara, söylenenlere, yazılıp çizilenlere ve en önemlisi altı yıldır enflasyonu aşağıya çekmekten söz edip de çekemeyenlere bakarak, yazıyı çok alternatifli yanıtı olan bir soruyla bitirelim: Özal hükümeti, enflasyonu neden 6 Kasım 1983 öncesinde vaat ettiği gibi yüzde 10'un altına çekemiyor?

a) Beceriksizliğinden ( )
b) Bilgisizliğinden ( )
c) Fakirin, fukaranın durumu daha da kötüye gitsin diye ( )
d) Zengin daha da zenginleşsin, diye ( )

Son bir nokta, daha doğrusu açıklama. Yazının başlığı benim değil, Özal'ın...

Somunumuzu büyütecek, demokrasi mücadelesidir

"Demokrasi kazasında komaya hep işçi giriyor." 12 Martın yıldönümünde Hürriyet Gazetesinin ekonomi sayfasında yer alan bir araştırmanın sonuçları böyle sunuluyordu.

Prof. Emre Kongar'ın araştırması, demokrasinin "askıya" alındığı 12 Mart ve 12 Eylül dönemlerinde en ağır bedeli işçilerin ödediğini belgeliyor.

Son 16 yıl içinde fiyat artışları karşısında ücretlerin satınalma gücünün nasıl değiştiğini DİE ve SSK kaynaklarına dayandırarak irdeleyen araştırmaya göre, 12 Mart döneminde 4.4 puan gerileyen gerçek ücretler, daha sonraki dönemde büyük ölçüde artış göstermiş, ancak 12 Eylül ve sonrasında, bu kez inanılmaz boyutlarda geriledi.

Prof. Kongar, araştırmasını şöyle noktalıyor:

"Demokrasi çok somut biçimde işçinin ekmeğiyle yüzde yüz ilgilidir. Demokrasi olduğu zaman işçinin somunu büyüyor. Olmadığı zaman küçülüyor."

Özal kendi sahasında ilk yenilgiyi tattı

Devalüasyon mu, Geri Dönüş mü?

Son kararlarla ortaya çıkan döviz bunalımının yükü, kemerleri biraz daha sıkılacak olan emekçiler ve sabit gelirlilerin sırtına binecek. Yeni ihracat teşvikleri, daha ağır koşullarla borçlanma ve artan fiyatlar bu yükü ağırlaştıracak.

MEHMET ŞÜKRÜOĞLU

TÜRK LİRASININ değerini hergün belirleyip ayarlama "şansı-na" sahip olan Özal Hükümeti, düz yolda tökezledi. Aralık ayı sonunda atlattığı krizi, bir dizi hesap hatası sonucu 14 mart gecesi yaptığı devalüasyonla, kendi elleriyle yarattı.

Geçen yılın temmuz ayı başında, bankaların günlük kur belirlemelerini serbest bırakan ve bunu büyük bir tantana ile açıklayan "hesap adamı" Özal, karardan dokuz ay sonra eski sistemin de gerisine dönerek, "serbest kur düzeni"ni MerkezBankası tarafından ilan edilen kurların yüzde 1 üzerinde veya altında değişebilecek alana sıkıştırdı.

Ertesi günMerkez Bankası Başkanı Yavuz Canevi'nin ağzından yapılan açıklama ile, döviz sistemi konusunda bir "önlemler paketi"ni yürürlüğe sokarak, kısa bir süre önce aldığı bazı kararları geriye almak zorunda kaldı.

Sonuçta, kitlelerin güvenini büyük ölçüde kaybetmiş Özal yönetimi, en büyük dayanağı olan iç ve dış sermaye çevrelerinin güvenini de hiç gereği yokken zora soktu. En çok önem verdiği "dış itibar" sarsıntı geçirdi.

Aslında bu durum, bir anlamda da "itibar sevdasından" ortaya çıkmıştı.

"OLUR BÖYLE ŞEYLER"

Olayı "devalüasyon" ve "serbest kurt sisteminde geri dönüş" olarak yansıtan basının "sorumsuzluğuna" bağlayan Özal, her iki değerlendirmeyi de reddetti.

Yıllardır peşpeşe yaptığı akaryakıt ve KİT zamlarına, "fiyat ayarlaması" adını takan Başbakan, bu kere de Türk Lirasının bir gece içinde dolara karşı yüzde 5.23 oranında düşürülmesini de "kur ayarlaması" olarak geçiştirmeye çalıştı.

"Önlemler paketi"ndeki geri dönüş özelliğini reddederek, durumu geçiştirmek amacıyla, üzerinde ciddi hiçbir hazırlık yapılmayan "döviz borsasının" iki ay içinde kurulacağını "müjdeledi".

ARALIK KRİZİ

Her şeyden çok dış borç ödemelerini zamanında yapmaya önem veren, bu yüzden de IMF'nin "Örnek ülkenin örnek yöneticisi" sıfatını hakeden Özal ve ekibi, 1985 yılı sonunda 400 milyon dolarlık dış borç taksidini aksatmadan ödemek zorundaydı. İthalat oransal olarak büyüyor, ihracat ve işçi dövizlerinde beklenildiği kadar hızlı artış görülmüyor, en azından ihracat dövizlerinin yurda girişinde yavaşlama olduğu söylentileri yaygınlaşıyordu.

Aynı dönemde bankalar ve sistem içinde önemli bir yeri olan "Tahtakale"nin kurları yükseliyordu.

Merkez Bankası, bir yandan topladığı dövizi "ucuza" getirmek, bir yandan da doları "psikolojik sınırı" olan 600 liranın altında tutmak için "direnince", devalüasyon söylentileri yaygınlaştı.

Özal ekibi, bu krizi önemli bir atakla atlattı. Bankaların döviz tevdiat hesapları için yüzde 20 karşılık tutmaları zorunluğu ile sisteme giren dövizlerin yüzde 20'sini Merkez Bankası'na satmaları zorunluluğunu getirdi.

Böylece, bir yandan "devalüasyon yapmamakta kararlı olduğunu" belirtiyor, bir yandan da banka sisteminde dönen dövizin bir bölümüne el koyarak Merkez Bankası'nın döviz durumunu takviye ediyordu. Böylece aralık krizi geçiştirildi.

Özal kendi sahasında!

BANKALAR SIKIŞIYOR

Merkez Bankası kendini toparlamaya çalışırken, alınan kararlar bankaları sıkıştırdı. Topladıkları dövizlerin önemli bir bölümünü fiilen kullanamayan bankalar, ithalatçıların taleplerini karşılamak için Tahtakale'ye yüklendiler, içeriden

ve dışarıdan döviz toplamak için gittikçe hızı artan yarışa girdiler. Önce küçük bankaların kurlarını yükselterek başlattıkları yarışa büyük bankalar da karışınca ok yaydan çıktı.

Bazı büyük bankaların kredi olarak kullandıramadıkları liraları da döviz olarak tutup kâr etme havesleri işin boyutlarını büyüttü.

Döviz piyasasında kriz yoğunlaşıyor, bankalar açmaza giriyordu. Dövize sıkışan üç bankanın, 1982'-dekine benzer bir krizin eşiğinde olduğu söylentileri de bu arada çıktı.

ŞAŞKIN HESAPLAR

İşte böyle bir ortamda, "hesap adamı" Özal, üstelik bir dizi seçeneği varken, peşpeşe hata yapmaya başladı.

Birincisi, piyasada oluşan dolar fiyatını görmezliğe geldi. Böylelikle de yıllardır ortadan kaldırmakla övündüğü "çift fiyatı" kendine "üstad" süsü verdiği bir alanda, döviz fiyatlarında yarattı. DİE'ye göre toptan fiyatların yüzde 4.5 arttığı ocak ayında, liranın dolara karşı değeri yüzde 1.6 oranında, toptan fiyatların yüzde 2.2 arttığı şubat ayında ise yüzde 1.7 oranında düşürüldü. Böylece resmi kurla banka kurları arasındaki fark gitgide azaldı.

İkinci yanlış, havadan nem kapan döviz piyasasını, nedenini anlatamadığı yeni bir kararla körüklemesiydi. Devalüasyon kararından üç gün önce, işçi döviz havaleleri ile kredi mektuplu döviz tevdiat hesaplarından, karışık bir formülle yüzde 3 kesinti yapılacağı ilan edilince piyasa karıştı.

Üçüncü yanlış, bir bölümü gerçekten yanlış anlaşılan bu kararın doğrusunun anlatılmasındaki gecikmeydi. Döviz hesabı açtıranların paraları Türk lirası ile ödenecekmiş gibi anlaşılınca iki günlük "panik" yaşandı. Merkez Bankası'nın açıklaması gecikince bankaların döviz hesapları hızla erimeye başladı.

Bu üç yanlışın sonucunda, her gün yavaş yavaş ayarlayabileceği kurları bir gün içinde yükseltmek zorunda kaldı. Önce devalüasyon yaptı, ardından da banka sistemini geçici olarak rahatlatabilecek "önlemler paketi"ni yürürlüğe soktu. İki gün önce aldığı kararı yürürlükten kaldırdı. Bankaların döviz yükümlülüklerini de hafifletti.

Olayın tek bir gün bile geciktirilecek hali kalmamıştı.

Mart ayının ortasında yapılan devalüasyon, hiç kuşkusuz, özellikle ithalata dayalı malların fiyatlarını biraz daha yükselen dolarla yapılan ithalata alışmış piyasanın, bu devalüasyonu fırsat bilerek yapacağı zamlar, yüzde 5.23'lük devalüasyondan daha etkili olacaktır. Kısaca, sabit gelirli emekçilerin satınalma gücü her geçen gün biraz daha gerilemeye devam edecektir.

Devalüasyon, ithalatı pahalılandırırken, ihracatın arttırılmasına pek etki yapmayacaktır. Oran olarak düşüklüğü ve gecikmişliği yüzünden tek başına etki yapacak gücü yoktur. Önümüzdeki günlerde ihracatı arttırmak için daha değişik teşvik sistemleri gündeme gelecektir. Bunun anlamı, kemerlerin biraz daha sıkılması, böylece yaratılan fonların dış ticaret sermaye şirketlerine biraz daha kan vermek için kullanılması olacaktır.

TEKLEMENİN ETKİLERİ

Son kararlar, devalüasyondan daha çok, serbest kur sisteminde bir "tekleme"nin ortaya çıktığını göstermesi bakımından önemlidir.

Birincisi, Özal ve ekibinin en çok övündüğü bir konuda, döviz varlıklarında önemli bir güçlük içinde olduğu ortaya çıkmıştır. Döviz kıtlığı varsa, serbest piyasası da olamaz. Bu durumda, Özal modelindeki serbest kur sistemi yara almıştır.

İkincisi, dış sermaye çevrelerinde oluşturulmaya çalışılan güven havası gölgelenmiştir. Bundan sonra girişilecek borçlanmalarda daha ağır koşulları dayatılmaya çalışılması beklenebilir. Bunun yanında, zaten dişe dokunur ölçülere ulaşamayan yabancı sermaye girişi, bir süre daha beklemeyi yeğleyecektir.

Üçüncüsü, döviz hesaplarına güven sarsılmıştır. Bu arada, operasyonla kurtarıldığı söylenen üç bankanın, daha ne kadar ayakta tutulabileceği sorusu kafalara yerleşmiştir. Batan bankaların yükü gene gerçek vergi şampiyonu olan ücretlilere yüklenecektir.

Dördüncüsü, ikidebir beli kırıldığı söylenen Tahtakale'nin yine dimdik ayakta durduğu ortaya çıkmış, Özal, Tahtakale'ye teslim olmuştur.

Beşincisi ve en önemlisi, Özal'ın yaratmaya çalıştığı "hesap adamı" imajı sarsılmıştır.

Özetle Özal, kendi sahası ve seyircisi önünde ilk büyük yenilgiyi tatmıştır. ●

BİLGİ İŞLEM SİSTEMLERİNİN İNSAN SAĞLIĞINA ETKİLERİ

Derleyen: Dr. Serdar Küçükberksun-Yılmaz Şengözer, Bankssis yayınları, No: 16

Bilgi işlem sistemlerinin çalışanlar üzerindeki olumsuz etkileri 29-30 Ekim tarihleri arasında tartışıldı. Yirmi ülkeden 200 uzmanın katıldığı konferans, Uluslararası Mesleki Sekreterlik (SPİ) ve Uluslararası Sendikalar Birliği (CİSL) tarafından gerçekleştirildi.

Bu kitap, bizde de özellikle bankacılık işkolunda yaygın bir biçimde kullanılan, ancak tircaret ve sanayi sektörlerinde de giderek kullanılmaya başlanan ekranlı bilgisayar ünitelerinin yolaçtığı zararlı etkiler konusunu içeriyor.

Banksis Sendikasının bu yayını konferansta çıkarılan sonuçların değerlendirilmesidir.

İncelemede, ekran karşısında kalmanın yarattığı rahatsızlıklardan olan göz tahrişi ve göz bozukluklarına ek olarak,radyasyonun önemli etkileri sayılmaktadır. Belirlenen bulgulara göre Radyasyon, kadınlarda dış gebelik, prematüre doğumlar, doğuştan sakatlıklar ve deride tahrişlere sebep olmaktadır. Gözde ortaya çıkan kataraktın nedeni de radyasyon olarak gösterilmektedir.

İnsanlara yeni iş alanları yaratması gerekirken, kapitalist toplumda işten çıkarma için bir neden olan yeni teknoloji, genel çalışan sayısını azalttığı gibi, çalışmaya uygun olmayan personelin elenmesini de birlikte getirmektedir. Sendikalara düşen görevin öncelikle yeni teknolojinin bu parçalayıcı etkisini önlemek olduğunun belirtildiği değerlendirmede, özellikle çalışma ortamını düzeltmenin insan sağlığını bozan etkileri gidermenin gerekliliği vurgulanmaktadır.

"Dayanışmamızı DİSK ve diğer demokratik örgütler üzerindeki baskılar kalkıncaya kadar sürdüreceğiz..."

DİSK davası ile ilgili duruşmaları izlemek üzere Türkiye'ye gelen Dünya Sendikalar Federasyonu (DSF) Avrupa Sorumlusu Claude Billault, Fransa Genel-İş Federasyonu (CGT) Uluslararası İlişkiler Bölüm Görevlisi Denis Bonvalot ve Portekiz Genel-İş Federasyonu (CGTP) -diğer adıyla Intersendikal'in Uluslararası İlişkilerBölüm Sorumlusu Fernando Carvalho ile Avrupa kamuoyunun Türkiye konusundaki tepkileri ve temsil ettikleri örgütler hakkında yaptığımız söyleşiyi sunuyoruz.

GÜN: Avrupa kamuoyunun 12 Eylül 1980'den sonra Türkiye'deki gelişmelere çeşitli ve değişik tepkiler gösterdiğini biliyoruz. Bu tepkilerin neler olduğunu, temsil ettiğiniz örgütler özeline de girerek anlatır mısınız?

D. BONVALOT: Diyebilirim ki Avrupa ve sosyalist ülkelerdeki kamuoyu genelde Türkiye'yi mahkûm ediyor. Bu tarafsız kamuoyunun görüşü. Rejimi yalnızca sola yatkın olanlar değil, sağdakiler de onaylamıyor. Aşırı sağdan söz etmiyorum tabii. Bu arada bazı güçler Türkiye'de durumun düzeldiğini ileri sürüyor. Bu bence son derece tehlikelidir. Sendikacıların tahliye olmaları da sanki bu görüşü destekler gibi. Bunun sonucu olarak Avrupa basınında Türkiye'den daha az sözedilir oldu. Avrupa Konseyi'ndeki beş ülkenin de şikâyetlerine göre düzelme olacağı görüşüyle gündeme geldi. Gerçi sendikal basında yeralan haber ve yorumlardan, birçok örgütün bu görüşü doğru bulmadığı anlaşılıyor. Biz de bunu savunuyoruz. Biz Türkiye'de özgür sendikacılığın olmadığını biliyoruz. Bu nedenle Türk dostlarımıza şunu söylemek gerekir ki, Türkiye'de baskı görenlerle dayanışma göstermek görevimizdir. Çünkü, bizim dayanışma göstermek için objektif nedenlerimiz var. Bu durum yalnız Türkiye açısından değil Avrupa sendikacılık hareketi açısından da çok önemli ve endişe vericidir. Örneğin İngiltere'de halen tutuklu maden işçileri vardır. Sendikaların paralarına el kondu. Basın işçileri için de aynı şeyler söylenebilir. Kısaca Avrupa ülkeleri için savaşım veriyorsa bu kendileri için de yararlı ve geçerlidir. Çünkü sendikaların savaşımını engellemek için nedenler her yerde ve her zaman aynıdır. Dolayısıyla bu engellere karşı mücadelenin nedenleri de aynıdır.

F. CARVALHO: Biz DİSK ve demokrat arkadaşlarımızla dayanışma içinde olduğumuz için burdayız. Şunu söylemek isterim ki, Portekiz'de sağcılar bile Türkiye'de olanları savunmuyor. Bunun yanı sıra bizim ülkemizde de Türkiye'deki rejimin tartışılmasına perde çekilmek isteniyor. Basın artık ülkenizden söz etmemeyi yeğliyor. Biz durumu daha iyi değerlendirebildiğimiz için sendikalar açısından sorunun ortaya konulmasında sorun bulunmamaktadır. Zaten bu ziyaretimizin nedeni de başta söylediğimiz gibi dayanışmamızı göstermek. Buradaki durumu dışarıya aktarıp Avrupa kamuoyunu uyarmak.

GÜN: Yaşadıklarınızın bizim için özel bir anlamı var. Bu nedenle 12 Eylül 1980 tarihinden sonra Barış Derneği, DİSK ve diğer demokratik örgütlerle ilgili neler yapıldı?

C. BİLLAULT: Öncelikle şunu söyleyeyim. Arkadaşlarımın Türkiye ile ilgili durum değerlendirmesine katılıyorum. Somut olarak ne yapıldığına gelince; biz CGT olarak Fransız hükümeti ve dışişleri nezdinde girişimlerde bulunduk. Beşlerin şikayetlerini geri almaları protesto edildi. Fransa'da düzenlenen 1 Mayıs gösterilerinde uluslararası sorunlar arasında Türkiye'nin durumu önemle vurgulandı ve bu konuda basın bilgilendirildi. Türk hükümetine Paris ilçiliği nezdinde girişimde bulunularak DİSK'in açılması çağrısı yapıldı. Uluslararası düzeyde ortak eylemler düzenlendi. DSF, CGT ve Portekiz CGTP'den arkadaşlar DİSK davalarını sürekli olarak izlediler. O kanıdayız ki, mücadelemizi DİSK ve diğer demokratik örgütler üzerindeki baskılar kalkmadığı sürece devam ettireceğiz.

F. CARVALHO: Türkiye'yi ziyaret eden ikinci Portekiz delegesiyim. Benim gelişim, merkezimizin daha aktif biçimde harekete geçmesinin de bir başlangıcını oluşturuyor. Biz, DİSK için Portekiz hükümeti nezdinde girişimlerde bulunduk. Bu arada Türk makam ve elçiliklerine de delegasyonlar gönderildi. Ülkemizde düzenlenen 1 Mayıslarda Türkiye'deki sendikal hakların geri verilmesi çağrısı yaptık. Cenevre'de yapılan ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü) forumlarında Türkiye'deki demokratik ve sendikal haklara karşı getirilen baskılara dikkati çektik.

Kısaca, arkadaşlarımla aynı görüşteyim; sendikal hareket güçlendirilmelidir. Sonuç olarak yapılması gereken şey, sağlıklı bilgi akışının gerçekleştirilmesidir.

D. BONVALOT: Avrupa'nın Türkiye ile dayanışma çalışmaları dört yıldır, basın yoluyla, afiş yoluyla sürüyor. DİSK davası ve Türkiye'deki demokrasi ve insan haklarına ilişkin sorunlar hakkında tüm dünyaya bilgi verildi. Hükümetler nezdindeki girişimlerde, Avrupa Asamblesinde, Uluslararası forumlarda, Birleşmiş Milletler'de, şubat ayında Yunanistan'da yapılan Akdeniz Asamblesinde tüm bunların üzerinde duruldu ve Türkiye gündeme getirildi. Akdeniz Asamblesinde Türkiye'de insan haklarının ihlaline son verilmesi, sendikal hak ve özgürlükler ile demokrasi konusunda bir çağrıda bulunuldu. Bu çağrıyı 300 milyondan fazla insanı temsil eden kurumların temsilcileri imzaladılar.

Bu çağrının özü şuydu:

a) Tüm tutukluların kayıtsız ve şartsız salıverilmesi ve genel af ilan edilmesi.

DSF ve CGT temsilcileri: "Biz DİSK'le dayanışma içinde olduğumuz için buradayız."

b) Demokratik sendikal hak ve özgürlüklerin sağlanması,

c) DİSK'in faaliyetine izin verilmesi ve malvarlığının bir an önce gerçek temsilcilerine iade edilmesi.

Avrupa'da sendikalar görüşleri ne olursa olsun tümü; DİSK'in açılması konusunda aynı düşüncedeler. DSF de bu anlamda Türkiye'ye en geniş bir biçimde yardıma hazırdır.

GÜN: Bu sorumuzu da Türkiye ile benzerlikler gösteren bir ülkeden gelmesi nedeniyle, Bay Carvalho'ya yöneltmek istiyoruz. Portekiz'de, sendikal hak ve özgürlüklerin gelişimi nasıl oldu?

F. CARVALHO: 1926 yılındaki faşist darbeyle işçi konfederasyonu, demokrat, sosyalist ve komünist düşüncede olan tüm kişi ve kuruluşlar, kısaca demokratik tüm kurumlar susturuldu. Bunun yerine, yani işçi konfederasyonunun yerine faşist güdümlü kooperatif sendikalar oluşturuldu. 1960'lı yıllara kadar mücadele, çeşitli aşamalardan ve handikaplardan geçerek geldi. Bu yıllarda Portekiz Komünist Partisi lideri ve Merkez Komitesi'nden 9 üyenin hapisten kaçmasıyla sendikal güçlerin yeniden organizasyonuna yönelik bir hareketlenme başladı. Buna bağlı olarak halk hareketi de kıpırdanıyordu. İşsizlik, sömürgecilik, insan haklarının sürekli ihlali, anti-demokratik uygulamalar ve asıl önemlisi demokrasiden yoksun olmak halkı mücadeleye aktif olarak katılmaya itti. 400 kooperatif sendika kuruldu. Böyle pekçok sendika türedi. Örneğin, bir gemi fabrikasında 7000 işçi çalıştığı halde 78 tane sendika kuruldu. Toplam dört üyeye sahip sendikalar bile vardı. Faşizm bu yöntemi kullandı ve yasalarla da bir yandan sendikal merkezlerin engellenmesi yoluna gidildi. Polisler de her tarafa sızmışlar ve kontrol ediyorlardı.

GÜN: Ülke çapında sendika var mıydı?

F. VARVALHO: Bölgesel sendikalar vardı. Konfederasyonu önlemek için küçük sendikalar kuruluyordu. 1961 ve 1962'li yıllarda işçi hareketleri başladı ve mücadele komisyonları kuruldu. Sendikal olmayan birlikler ve bütün işçiler tarafından seçilmiş komitelere de işçi komisyonları dendi. 1967 yıllarında işçi komisyonlarından yetişen işçiler kooperatif sendikalara girdiler. Bu işçiler, legalde, yarı-legalde ve illegalde çalışıyorlardı. 1968 yılında sendikalar içinde 48 sendika bu yolla kazanıldı. Bunlar banka, metalurji, tekstil ve büro işkollarındaki en büyük sendikalardı. Seçilen kişiler ise, ilerici ve demokrat nitelikliydiler.

1970 yılında 52 sendika birleşme kararı verdi. Konfederasyon kurmak yasak olduğundan, buna intersendikal dendi. Yani, sendikalararası iletişimi sağlayan birlik.

1974 yılına kadar bu yöntemle mücadele edildi. Fransız CGT de bunu iyi bilirler. Çünkü onlar bizim tutuklularımız için de dayanışma göstermişlerdi. Ve 25 Nisan karanfil devrimi sırasında, 1974 yılında 50'den fazla sendikanın yönetiminde ilerici ve demokratlar bulunuyordu. Devrimden sonra tutuklular serbest bırakıldılar. Bu arkadaşlar bugünkü sendikanın merkezini ve diğer 300 sendikayı işgal ederek yönetimlerini ele geçirdiler. Seçimler hemen yapılarak, 15 gün içinde tamamlandı. Bu durum 1976 yılına kadar sürdü ve bu tarihten sonra İntersendikal, CGTP (Portekiz Genel İş Federasyonu) haline geldi. ●

PSI Temsilcisi

"DİSK yöneticileri beraat etmedikçe, desteğimiz sürecektir..."

Mart ayı içinde İzmir'de yapılan Uluslararası Kamu Görevlileri Federasyonu, Demokrasi ve Sendikal Haklar Semineri'ne katılan federasyon (PSI) Genel Sekreteri Hans Engelberts'le GÜN adına yapılan konuşmayı aşağıda sunuyoruz.

GÜN: Türkiye'deki ile Avrupa'daki sendikal mücadele arasında ne gibi farklılıklar var?

ENGELBERTS: En önemli fark ülkenizde sendikal hakların olmamasıdır. Ülkeniz, sendikal haklar konusunda bir orta çağ ülkesi düzeyinde.

Bunun yanı sıra Türkiye ve Avrupa emekçilerinin benzer sorunları da var. Örneğin Avrupa ülkeleri de ekonomik buhran içinde. Sağ iktidarlar, uyguladıkları sıkı para politikaları ile işlevlerini yerine getiriyorlar. Tabii zenginler yararına. Avrupa'da her gün tutarlılık denen programlar uygulanıyor. Bu yolla para özel sektörde toplanıyor. Yoksul ailelerin kefen paraları bile ellerinden alınarak devrediliyor. Bunun adına da özelleştirme deniyor.

Özal, Şikago okulunun iyi bir öğrencisi değil belki ama elinden geleni ardına koymuyor. Ekonomi büyücü işi değil. Bazıları bu gibileri şarlatan doktor olarak değerlendiriyor. Özal, Avrupa'dan, özellikle de ABD'den gelen talimatları aynen yerine getiriyor gibi geliyor bize. Onlardan iyi bir referans alabilmek için Türkiye'yi bile satabilir mi

PSI (Uluslararası Kamu Görevlileri Federasyonu) 1907'de kuruldu. 2. Savaş sonrası yeniden örgütlenmeye başlayan PSI'ya şu anda 79 ülkeden 247 sendika ve 10.5 milyon işçi üye. Merkezi Fransa'da, Ferney Voltaire kasabasında kurulu bulunan federasyona, Türkiye'den de Yol-İş, Harb-İş, Sağlık-İş, Enerji-İş üyeler.

bilemeyiz? Boğaz Köprüsü'nü sattıktan sonra neyi satabileceğini doğrusu merak ediyorum.

GÜN: Türkiye'deki sendikal ve siyasal hareket Avrupa'dan nasıl görülüyor?

ENGELBERTS: Üzülerek şunu belirteyim ki Avrupa kamuoyunun dikkatleri bu ara Türkiye'den biraz uzaklaştı. Avrupa sendikal çevreleri son günlerde Güney Afrika'daki ırkçılık ve Şili'deki insan hakları sorunları ile daha çok ilgileniyor.

Türkiye'de bazı kişilerin mahkemeleri sürerken serbest bırakılmaları ve Özal hükümetinin dış propagandaları, özellikle sağın egemen olduğu ülkelerde, ülkenizde insan hakları ve özgürlükler alanında birşeylerin değiştiği, iyiye doğru gidildiği izlenimi yaratıyor. Özal'ın ve ABD'li müttefiklerinin bu doğrultuda oluşturdukları kamuoyuna gerçek durumu anlatmak isteyen bizlerin işini bu tür manevralar doğrusu zorlaştırıyor. Ancak Türkiye'de de parti ve sendikalar, temel insan hakları için mücadele etmek zorundadırlar. Bu anayasa feodal bir ülkeye uygun düşebilir. Fakat çağdaş Avrupa'ya kesinlikle değil. Türk-İş, 1982 yılında anayasa tartışılırken yeterince ve gerektiği ölçüde mücadele etmedi. Bazı yüzeysel çabalarla yetindi. Şimdi yeni yeni kendine geliyor.

GÜN: DİSK yöneticileri yıllardır yargılanıyor. Avrupa sendikal çevrelerinde bu durum nasıl değerlendiriliyor?

ENGELBERTS: DİSK, faaliyetleri durdurulduktan sonra üyesi bulunmadığı Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun (ICFTU), Avrupa Sendikaları Konfederasyonu'nun (ETUC), Uluslararası Kamu Görevlileri Federasyonu'nun (PSI) ve diğerlerinin tam desteğine sahip oldu. ETUC sendikaları üyeliğe kabul ederken, başvurularının işleme konabilmesi için demokratik bir örgüt olmasını şart koşar. 1985 yılında PSI kongrede Abdullah Baştürk'ü yönetim kurulu onur üyeliğine seçildi. Bu tarihten beri ICFTU, ETUC, ve PSI; DİSK'i manevi olarak, parasal olarak ve hükümetler üzerinde baskı uygulayarak desteklemektedir. Suçlananların tümü beraat etmedikçe, dava bütünüyle bitmedikçe, desteğimiz sürecektir. Normal sendikal faaliyetin dışında herhangi bir şey yapmamalarına karşın, Türkiye Cumhuriyeti hükümetleri tarafından boş yere hapiste geçirdikleri süre kendilerine tazmin edilmedikçe bu destek sürecektir.

DİSK'in halen var olduğunu ve ne yapması gerekeceğine ancak kendi üyelerinin karar vermesi gerektiğine inanıyorum. ●

Çelik-İş Sendikası'nda sancılar

SABAHATTİN ŞEN

BAĞIMSIZ Çelik-İş Sendikasının 31 Ağustos 1985 tarihinde yapılan olağanüstü genel kurulu, sendika içi demokrasinin nasıl işlediği açısından tarihsel bir örnek idi. Kamuoyuna pek yansımayan bu olayın sancıları Çelik-İş'de halen sürüyor.

Çelik-İş'in 240 delegesinden 109 kişi, noter aracalığıyla genel yönetim kuruluna başvurarak seçimli olağanüstü genel kurul istemiş, gerekçelerini de sıralamışlardı. Gerekçeler arasında sendikanın gereksiz yere 160 milyon lira borçlandırıldığı, anti-demokratik uygulamalar yapıldığı, Karabük ve İskenderun Demir Çelik Fabrikalarında imzalanan toplu iş sözleşmesinin yetersiz olduğu gibi iddialar yer alıyordu. Sendikalar Yasasına göre, delegelerin 1/5'nin istemesi halinde olağanüstü genel kurul yapılması gerekiyor. Çelik-İş Sendikasında da 1/5'den fazla delege seçimli olağanüstü genel kurul istemiş, yasal koşul yerine getirilmişti. Ancak, genel yönetim kurulu sendikacılık tarihinde görülmemiş bir karar aldı ve yalnızca mali konularla tüzük değişikliğinin görüşüldüğü seçimsiz olağanüstü genel kurul yaptı. Ne yazık ki, mahkeme ve Yargıtay da, "olağanüstü genel kurulun gündemini saptamak genel yönetim kurulunun yetkisindedir" gerekçesiyle yapılan itirazları reddetmişti. Buna göre, seçimli olağanüstü genel kurul yapmak yalnızca genel yönetim kurulunun yetkisinde oluyordu. Böylece, sendika içi demokrasiyi işletme yollarından birisi olan, 1/5'den fazla delegenin istemesi halinde seçime gitme yolu tıkanıyordu. Sendika içi demokrasinin önlenmesi kuşkusuz sıkıntılara neden olacaktı, nitekim öyle de oldu.

Tabanın yönetime güven duymadığı bir sendikada birlikten söz edilemeyeceği açık. Sendikaların üyelerinin ekonomik ve sosyal çıkarlarını koruyabilmesi için, öncelikle tabanın desteğini kazanması zorunlu. Oysa Çelik-İş'de ne tabanın ne de yönetim kurulu üyelerinin birbirlerine güvenleri kalmadığını daha sonraki gelişmeler de gösteriyor. Seçimli olağanüstü genel kurulu isteyen delegeler bir yandan imza toplarken, öte yanda da genel yönetim kurulu bunlardan 67'si hakkında disiplin soruşturması açmıştı. Demek ki, genel yönetim kuruluna göre seçimli olağanüstü genel kurul istemek "disiplinsizlik" idi. Asıl önemlisi, genel yönetim kurulundan Niyazi Yüksel'in kendisiyle birlikte yedi kişilik yönetim kurulunu savcılığa ihbar etmesiydi. Niyazi Yüksel, sendikanın 100 milyon lira değerindeki arsasının 6,5 milyon liraya satıldığını, yöneticilerin 247'şer bin lira haksız yere fazla çalışma ücreti aldığını öne sürüyordu. Gerçekten, sendika yöneticileri kendi kendilerine mi fazla çalışma yapıtırıyorlardı, bu nasıl saptanacaktı? Bunların ötesinde, halen Otomobil-İş Sendikası üyesi olan işçilerin Ereğli Şubesine kurucu üye olarak atanması, Bakanlık denetimi gibi sorunlar da Çelik-İş'de huzursuzluk kaynağı.

Çelik-İş'de yaşanan olaylar şunu gösteriyor : Sendikal demokrasinin olmadığı yerde, sendikal birlikten söz edilemez ve sendikalar asıl işlevlerini yerine getirmek yerine dar çıkarlar, kısır çekişmeler içinde boğulup giderler.

İşe yeni girenlere birkaç öneri

İŞSİZ kalmanın ve işten atılmanın hayli olağan sayıldığı bir ülkede yaşıyoruz. Deyim yerindeyse, ekmek aslanın ağzında. Oysa, yazının başlığı gördüğünüz gibi, işe yeni girenlere yönelik. Ancak yine de aşağıdaki önerileri ve açıklamalarımızın iş bulup da çalışabilenler için yararlı olacağını umuyoruz.

HİZMET AKDİNİN ŞEKLİ VE ÖNEMİ

İşçi, bir ücret karşılığında, bir işyerinde, belli bir işverene bağlı olarak çalışmaya başladığında, bilinir ki hizmet ilişkisi de başlamış olmaktadır. Bu ilişkinin kurulmasında işçi ve işveren arasında her zaman yazılı ya da sözlü bir sözleşme bulunacaktır. Bu sözleşmeyle işveren vereceği ücreti, çalışma koşullarını, işin niteliğini işçiye iletir, işçi de bu koşulları değerlendirerek çalışmaya başlar ya da başlamaz. Gerçi ülkemizde işçinin bir işi beğenip ya da beğenmemek gibi seçenekleri bulunmamaktadır ama yine de biz yasal durumun bu olduğunu belirtmekle yetinelim.

İş Yasası anılan hizmet sözleşmelerini 9. maddede işin niteliklerini de gözönünde bulundurarak belirlemiştir. Buna göre **belirli süresi bir yıl ya da daha uzun sürekli hizmet akitlerinin yazılı olarak yapılması zorunludur.** Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise, yazılı sözleşme yapılmayan durumlarda işverenin işçiye isteği üzerine genel ve özel iş şartlarını gösteren ve imzasını taşıyan bir belge vermek zorunda olduğundan söz edilmektedir.

Yasanın yukarıda sözünü ettiğimiz hükmüne göre yalnızca belirli süresi bir yıl ve daha uzun süreli hizmet akitlerinde, yazılı sözleşme yapılacaktır. Demek ki işveren, bir işçiye "seni altı ay çalıştıracağım" diyorsa, yazılı sözleşme yapma zorunluğu yoktur. Ancak bir yıldan fazla bir belirli süre için (örneğin 1.5 yıl, 2 yıl gibi), sözleşme mutlaka yazılı olarak yapılacaktır. O halde **belirsiz süreli** hizmet akitlerinde yazılı iş sözleşmesi yapılması zorunlu değildir.

Yazılı sözleşmenin şekli İş Yasası'nın 11. maddesinde açıklandığı gibi olmalıdır. Maddenin hükmüne göre, bir yazılı sözleşmede: İşveren ve işçinin ad ve kimlikleri, yapılacak işin niteliği, süreli belirli sözleşmelerde sözleşmenin süresi, ücret, tarafların ileri sürecekleri özel şartlar ile iş sözleşmenin yapıldığı gün ve tarih bulunmalıdır.

DENEME SÜRESİ ZORUNLU MU?

Yeni işe girenlerin özellikle karşılaştıkları konulardan birisi de deneme süresi. İşe yeni başlayan bir işçiye, "Seni üç ay deneyeceğim" diyen işverenlere rastlandığı gibi, bu süreyi altı ay gibi belirleyenler de bulunmakta.

İş Yasası'nda deneme süresinin en çok bir ay olduğu, toplu sözleşmelerle de bu sürenin üç aya kadar uzatılabileceği hükme bağlanmıştır.

Maddenin ifadesinden de anlaşılacağı üzere, yasada "Deneme süresi en çok bir aydır" denerek, sürenin zorunluluğu konusunda açıklık getirilmektedir. Yani yasa, eğer deneme süresi taraflarca öngörülecekse, bunun en çok bir ay olacağını hükme bağlamaktadır. Dolayısıyla deneme süresi koymanın zorunlu değil, isteğe bağlı olduğu ortaya çıkmaktadır.

Bunun için, yapılacak iş sözleşmelerinde deneme süresi konacaksa bu mutlaka belirtilmelidir.

Deneme süresi koymanın bir sonucu da yasada hükme bağlandığı gibi tarafların bu süre içinde iş sözleşmelerini bildirimsiz ve tazminatsız olarak feshedebileceklerine ilişkindir. Bu fesihlerde işçiler açısından ücret hakkı saklıdır.

ASGARİ ÜCRET VE SİGORTALILIK

İş Yasası'nın 33. maddesi asgari ücret konusunu hükme bağlamış ve asgari ücretin altında ödeme yapılmasını yasaklamıştır. Bu yasak, aynı yasanın 99 B/2 maddesiyle cezasal yaptırıma bağlanmış ve anılan maddede 7.500.- TL'sından 37.500.- TL'ya kadar para cezası öngörülmüştür. O halde herkesin bildiği gibi, hiçbir işveren **16 yaşından** büyük işçi için asgari ücretin 1.380.- TL/günlük brüt ücretin altında ödeme yapamaz.

İşverenlerin öcü gibi kaçtıkları sigortalılık konusu ise, halen işçiler açısından en yakıcı sorunlardan birini oluşturuyor. Oysa Sosyal Sigortalar Yasası'nın 2. maddesinde getirilen hüküm çok açık, net ve bağlayıcıdır. Bu maddeyle, "Bir hizmet akdine dayalı olarak bir ya da birkaç işveren tarafından çalıştırılanların sigortalı sayılacakları" belirtilmekte ve aynı yasanın 6. maddesinde sigortalılığın işe girildiği günden itibaren başlayacağı ifade edilmektedir.

O halde, yeni işe başlayan bir işçinin 15 gün içinde SSK'ya bildirilmesi ve çalışmaya başladığı günden başlayarak, primlerinin yatırılması gerekmektedir. Deneme süresi ise sigortalılığın başlangıcından ayrı tutulamaz.

İşçi sigortalılık durumunu işe başladığı tarihten itibaren eğer işverenden soramıyorsa, işyerinin bağlı bulunduğu SSK şube müdürlüğünden kolaylıkla öğrenebilir. Sigortalı girişinin yapılmaması durumunda ise işvereni şikâyet etmelidir.

11. sayfadan sürüyor.

otel köşelerinde belirli kişilerle anlaşarak Türk-İş yönetimine gelmeyi ve yönetimde söz sahibi olmayı düşünmedik. Çünkü bizim amacımız Türk-İş yönetimine gelmek değil. Türk-İş yönetimine gelmek bizim için araç, amacımız ise en iyi hizmeti verebilmektir. Yoksa insanlar şans ya da başka bir şekilde görev alabilirler. Bu bizim tarzımız değildir.

Bundan rahatsız olanlar var tabii. İşçi, eğer şimdiden hazırlanıp gelirse, Ankara'da Türk-İş Genel Kuruluna bir ay kala seminer adı altında yapılan toplantılarda, iki üç sendika başkanının kendi aralarında yaptıkları ittifakla o hazırlanarak gelen işçileri istedikleri gibi yönlendiremeyecekleri için erken söyledik. Acaba bunu söylerken çok mu acele ettik? Şu kadar yıllık sendikacıyız. Bize zararı olmaz mı diye düşünmedik mi? Elbette düşündük. Bugüne kadarki mücadelede başlangıçta sessiz kalanlar, işler yoluna girdiğinde de bayrağı eline alıp götürenler var. Biz onlardan değiliz.

SÖNMEZ: Biliyorsunuz, sosyal demokrat muhalefet diye bir muhalefetten sözediliyor basında. Sayın Babalı, sorumu size yöneltmek istiyorum. Bu nedenle ilk önce Türk-İş özelinde muhalefetin bir tanımını yapar mısınız? Sonra da Türk-İş yönetiminin yine aynı ekip tarafından alınmaması için, tanımını yapacağınız muhalefetin ne gibi bir yöntemle çalışmalar yapması gerekiyor somut ve teknik olarak?

BABALI: Kongre öncesi Türk-İş'teki muhalefetin bugüne kadar sosyal-demokrat bir muhalefet olarak anıldığını görüyoruz. Biz bunun adını söylemekten değil, siyasal bir çağrışım yaptığı için karşısındayız. Ben bunun nitelik olarak biraz farklı söylenmesinden yanayım ve bu konuda kişisel bir özlemim var. Bu kişisel özlemlerden biri de bana göre, bu muhalefetin adının demokratik sendikacılık olması veya emekten, işçiden yana bir sendikacılık olması gerekiyor. Bu işçiler üzerinde muhalefete katkı akışını hızlandıracak, fazlalaştıracaktır.

1986 Genel Kurulunda muhalefet, şu andaki mevcut yönetimin veya Türk-İş'in böyle yönetilmesini isteyen zihniyetlerin oyunlarını bozabilmek için mevcut muhalefetin şu anda yapabileceği şeylerden bir bölümü şudur:

1. Bugün, GÜN Dergisinin düzenlemiş olduğu açık oturumda belirtilen Türk-İş ile ilgili görüşlerin kitlelere yaygınlaştırılması sözkonusudur.

2. Şubemiz olan yerlerde, hangi sendika varsa, muhalefetteki tüm sendikalar oradaki işçilere açık konferanslar, paneller ve toplantılar düzenlemelidir. Bu panellerde genellikle, genel stratejik sendikal anlayış sergilenmeli, Türk-İş'te özlenen muhalefet anlayışı anlatılmalıdır.

3. Bugünkü Türk-İş'in şu sıralamasını mutlaka işçiler önünde propaganda etmek zorundayız. Mevcut Türk-İş yönetiminin sendikal anlamdaki bugüne kadar olan çıkmazlarını, artı olabilecekleri, artı yönetime gelindiğinde çözüm yollarını, bu ekonomik-politika içindeki sendikal anlayışın sergilenmesi gerekmektedir. Bunun çözüm yolları gösterilmelidir.

4. 1982 Anayasası ile işçilere yönelik getirilen yasal düzenlemelerin, işçi sınıfı ve onun doğal bağlaşıklarına getirdiği sınırlamalar, engeller hakkındaki görüşlerimiz sergilenmeli ve çözüm yolları önerilmelidir.

5. **İşçiler sendikalı oldukları için, emeği ile çalıştıkları için birlikte olmak zorundadırlar. Bütün işçilerin ortak yanları çok olduğu için işçiler birlikte olmak zorundadırlar. Çünkü işçiler, birbirlerine benzer mahallelelerde oturmak zorundadırlar. Ekonomik anlamda da üç aşağı beş yukarı aynı ücretlerle yaşamaktadırlar. Aynı yemekhanelerde oturmaktadırlar ve aynı nitelikteki sosyal kültürden yararlanmaktadırlar. O halde işçileri biraraya getiren bu kadar ortak nokta varken, yalnızca siyasi görüşlerden yola çıkarak ve böylesi bir ayırım yaparak sendikacılık yapmanın doğru olmadığına inanıyorum.** O halde, bu muhalefet, oyunları bozabilmek için açıkça söylüyorum, ulaşılamayacak yer bırakmamak koşuluyla, Türkiye'nin çeşitli yerlerinde ilk önce her sendika kendi kongrelerini yapmalıdır. Artı, ortak toplantılar düzenleyerek yapmalıdır. Türk-İş'ten ne istediğini, gerekirse ilan yoluyla duyurmalıdır. Broşür hazırlamalı, dağıtılacak tüm yerlere bu broşürler dağıtılmalıdır. Hazırlayanları değil, bunlara taraf olmayanları mahkum edecek bir sendikal anlayış bu yazılarda açıklanmalıdır. ●

SHP eski genelsekreteri CAHİT ANGIN: "İşkencede geçmişe sünger çekilemez..."

Angın'ın görevinden alınmasından önce, kendisiyle yapılan konuşmadan bir bölümü yayınlıyoruz.

GÜN: **Efendim geçenlerde bir demeç verdiniz, "Türkiye bir işkencehane değildir, işkencecilerden hesap soracağız" dediniz. İşkence yapanların cezai sorumluluğu ile birlikte yönetim kademelerinin siyasi sorumluluğu konusunda görüşlerinizi açıklar mısınız? Bununla bağlantılı olarak, 12 Mart döneminin ertesinde işkence uygulamaları için, "geçmişe sünger çekilecegi" belirtilmiş ve olayların üstüne gidilmemişti. o zaman geçmişe sünger çekildi ama, Türkiye'nin gündeminden işkence kalkmadı. Bu konuda görüşlerinizi öğrenebilir miyiz?**

ANGIN: İşkence sorunu bir insanlık onuru sorunudur. Beğenmediğimiz, içimize sindiremediğimiz 1982 Anayasası bile bu insanlık suçunu yasaklamaktadır. Ama gel gör ki, gerçekten insan haklarına saygılı, gerçekten demokrat bir iktidar kurulmazsa, Anayasa ne kadar genişletilmiş olsa bile, 1961 Anayasası döneminde de yaşadık, Anayasanın ilgili maddesi rafa kaldırılabiliyor. Bu iktidar aslında demokrasiyi sevmiyor! Geldiği günden beri bir güvenlik soruşturması uyguluyor. Bu hükümet yalnız Anayasa konusunda değil işkence konusunda da duyarsızdır. Dünyada işkence yoğunluğu çok yüksek olan bir ülke durumuna geldik. Cumhurbaşkanının bu son zamanda işkence işlenmediği hakkında, kendi dönemine ait yönünü savunmakla geçirdi. Oysa Cumhurbaşkanımızın bu konuya daha yakın ilgi göstermesi lazım. Bu ülkede işkence suçu işlenmektedir ve giderek kurumlaşma istidadı göstermektedir. İşkencede geçmişe sünger çekilmez. İşkencecinin hesabı mutlaka surette sorulmalıdır... Her dönem geçiyor, işleniyor. Sünger çekelim deniyor ama, bir dönem geliyor gene işleniyor, gene yaygınlaşıyor bu suç. İnsanlık onurunu, devlet itibarını yok eden, tahrip eden bu suçun kökünden kazınması için işkenceci bilmeli ki, müruru zaman bile kendisini kurtaramayacaktır.

Ölümünün 10. Yılında İbrahim Güzelce

O işçi sınıfının barış, demokrasi ve toplumsal ilerleme savaşımının yiğit bir sıra neferiydi

DİSK kurucularından olan ve yıllarca DİSK'in Genel Sekreterliğini yapan İbrahim Güzelce'yi bundan tam 10 yıl önce, 11 Nisan 1976'da yitirdik.

1922 yılında İstanbul'da doğan ve uzun süre matbaalarda işçilik yaptıktansonra 1940 yılında Basın Teknisyenleri Sendikasının üyesi olarak sendikal eylemlere katılan Güzelce, 1961'de TİP'in kurucuları arasında yeraldı ve 1963-1967 arasında Basın-İş Sendikası Genel Başkanlığını yürüttü.

İbrahim Güzelce örgütlü mücadelenin gereğine ve işçi sınıfının gücüne inanmıştı. O, aynı zamanda işçi sınıfının barış, demokrasi, toplumsal ilerleme ve sosyalizm mücadelesinin yiğit,kararlı bir sıra neferiydi.

«Onun aramızdan ayrılması sadece ailesi ve DİSK topluluğu için değil, tüm işçi sınıfımız ve emekçi halkımız için büyük bir kayıp olmuştu. İbrahim Güzelce, geride her anı mücadele ve sevgi dolu dürüst bir yaşam bırakmıştır.»

Güzelce, Türkiye'de ilk kez yığınsal olarak kutlanacak olan 1 Mayıs 1976 gösterilerinigöremeden yaşamını yitirdi. Oysa son anına kadar 1 Mayıs'ın tüm hazırlıklarıyla ilgilenmiş, 1 Mayıs için çıkarılacak broşürün önsözünü yazmıştı.

Anısı, işçi sınıfının yolunu aydınlacaktır.

EYÜP BELEDİYESİ'NDE YOLSUZLUK

Devlet yöneticilerinin adları yolsuzluklara çok sık karışır oldu. Kimileri yakalarını sıyırmasını bildi, kimileri de yaptıklarının cezasını çekmek zorunda kaldı. Ancak, ANAP hükümeti zamanında bu işler öylesine ayyukaya çıktı ki, artık yolsuzluk, rüşvet, dolandırıcılık çok olağan sayılan haberler arasina girdi.

ANAP'lı belediye başkanları ve üyleri son zamanlarda sık sık rüşvet suçlamaları ile karşılaşır oldular. Eyüp belediye başkanı Eyüp Uçak da bunlardan biri.

Eyüp Belediye Meclisi'nin 27 Şubat'ta yapılan olağan 4'üncü toplantısında SHP'li meclis üyelerince, 5,8/5 pafta, 14600 parsel sayılı Özderici Sanayi Sitesi'nin 35 bin m²'lik yerine verilen ruhsatın yasadışı biçimde verildiği öne sürüldü. Bu konuda araştırma komisyonu kurulması isteği de ANAP'lı üyelerce reddedildi.

Özdericiler Sanayi sitesinin kurulması için 1976 yılında devrin belediye başkanınca ruhsat verilmiş, daha sonra gelen belediye başkanları, bu sistemin imar planında yeşil saha olarak gözüktüğü için ruhsatı iptal etmişler. Ama 1982 yılından başlayarak bu alan üzerine yavaş yavaş kimi sitelerin temelleri atılmaya başlanmış. 1985'in sonuna doğru da aynı yere Eyüp belediyesi 2981 sayılı imar af yasasına dayanarak ruhsat vermiş. Bu yasaya göre yapılmış yada en azından temeli atılmış yapıların korunması isteniyor. Ne var ki, Özdericiler Sanayi sitesinin alanına henüz yapılmış bina yok, ancak bir-iki temel atılmış.

Belediye Meclisi'nde SHP'li Bekir Yüksel Yılmaz, bu yere 2981 sayılı yasanın uygulanamayacağını ve bunu anlamakiçin de 500 metre ilerdeki sitenin yerine yapılacak bir keşfin bunu açıklayacağını söylemesine karşın bu istek ANAP'lı üyelerce reddedildi. Yine Yılmaz'ın iddialarına göre, verilen bu ruhsat karşılığında Eyüp belediyesi bu yere ait 342 hisse almış. Sınırlı Sorumlu Yapı Kooperatifi'nin 188 hisse ve bu işe aracılık eden kişinin de 133 hisse aldığı belirtiliyor.

Tüm bu iddiaların ortaya çıkması için SHP'li üyelerce istenen Araştırma Komisyonu önerisi ANAP'lı üyelerce reddedilince, konu şimdilik karanlıkta kaldı.

İşe iade edildi, karakola alındı!

Yengeç İnşaat işyeri baştemsilcisi Metin Dumanlı 4 Mart tarihindeki duruşmasından sonra mahkeme kararıyla işine iade edildi.

Temsilci işçi, işveren tarafından "işi yavaşlatma ve devamsızlık" gibi gerekçeler ileri sürülerek işten çıkarılmış, bunun üzerine işyerinde yetkili olan Otomobil-İş Sendikası dava açmıştı. Ancak, son duruşmada verilen kararla işine iade edilen işçi, işyerinde çalışmaya başladıktan kısa bir süre sonra yine aynı gerekçeyle işveren tarafından savcılığa şikayet edildi. İşçinin karakola alınması üzerine, sendikanın avukatları olaya müdahale etti ve savcılık temsilciyi serbest bıraktı.

Bu olaylar üzerine görüştüğümüz Yengeç İnşaat baştemsilcisi Metin Dumanlı, işverenin toplu iş sözleşmesi hükümlerine uymadığını belirterek, "İşyerinde yemekler bozuk, yemekhane pislik içinde. İşçi sağlığı ve işgüvenliği önlemlerinin hiçbiri toplu sözleşmeye rağmen yerine getirilmiyor. Isıtma tertibatı yok, sıcak su yok. Tüm bunlara uyulmasını istediğimizde ise, işveren bize ya karakolu ya da İş Yasasının 13. maddesini gösteriyor, biçiminde konuştu.

●

Otomobil-İş Sendikası Kayyımı, Olağanüstü Genel Kurulu Hangi Delegelerle Yapacak?

Çalkantılı bir dönem geçiren ve günlerdir sendikal basının sayfalarından düşmeyen Otomobil-İş Sendikası'nda durum, Kayyım Heyetinin 24 Mart 1986 günü göreve başlamasıyla yeni bir aşamaya girdi.

Bilindiği gibi ihraç edilen eski genel başkanın desteklediği azınlık bir grup sendikanın eski delegelerle olağanüstü genel kurula götürülmesini istemiş ve bu konuda eski delegelerden beşte bir oranında imza toplanmıştı. Ancak üye sayısındaki beş misli artışı dikkate alan yönetim kurulunun diğer beş üyesi ise tüm tabanın temsil edileceği erken genel kurul kararı almıştı.

Aydın Özeren'in ilçe seçim kuruluna yaptığı itiraz sonucunda olağan genel kurulun seçim maddesi iptal edilmiş, bunun üzerine 22 mart tarihinde seçimsiz genel kurul yapılarak, Genel Başkan Aydın Özeren 80 delegenin teklifi ve oybirliği ile başkanlıktan ihraç edilmişti.

İş Hukuku uzmanları yeni delegelerle yapılan bir genel kuruldan sonra eski delegelerle olağanüstü genel kurula gidilemeyeceğini savunurlarken, Kayyım Heyetinin 24 Mart tarihinde göreve başlamasından sonra bu tartışma sıcak bir şekilde gündeme geldi.

Otomobil-İş Sendikası Kayyım Heyetinden Av. Engin Ünsal dergimize yaptığı açıklamada; yasal durumun şimdilik genel kurulun 9. olağan genel kurul delegeleriyle toplanabileceğini gösterdiğini, ancak konunun inceleneceğini belirterek şöyle dedi:

"Otomobil-İş Sendikası'nda bizim göreve gelmemizden önce yapılanlar vardır, bundan sonra yapılacaklar vardır. Olağanüstü genel kurulun eski delegelerle mi, yoksa yeni delegelerle mi yapılacağı konusu ise erken gündeme gelmiştir. Biz konuyu incelemeyeceğiz, özünü araştıracağız ve bir değerlendirme yapacağız. Bu değerlendirmemiz, en demokratik ve tarafsız bir şekilde olacaktır."

Bağımsız Enerji-İş Ege'de örgütleniyor

Bağımsız Enerji-İş sendikası Nisan ayı başında İzmir'de şube açıyor. Daha çok Türkiye Elektrik Kurumu'na bağlı işyerlerinde örgütlü bulunan sendikanın 10 bini aşkın üyesi bulunuyor. Uluslararası Kamu Görevlileri Federasyonu'na Türkiye'den üye olan dört sendikadan biri olan Enerji-İş Sendikası 12 Eylül öncesinden bu yana halen bağımsız olarak örgütlenmesini sürdürüyor.

İşyerini kapatmak isteyen işveren temsilciyi çıkardı

Levent Oto Sanayiinde kurulu bulunan Koşal Taşıt Endüstrisi A.Ş. işvereni, işyeri sendika temsilcisini, işçilere gerekli baskıyı yapıp yıldırmadığı için işten çıkardı.

İşverenin işyerini kapatmak istediği ve bu yüzden ihbarsız ve tazminatsız olarak işçilerin işine son vermek için temsilciyi zorladığı bildirildi. İşyeri sendika temsilcisi Ramazan Say, dergimize yaptığı açıklamada, Çelik-İş Sendikasının üyesi olduklarını, işverenin Şubat ayı avans ve maaşlarını, Mart ikramiyesini ve Mart avanslarını halen ödemediğini belirterek, iş sözleşmesinin de işçilere karşı işverenin söylediklerini yapmaması gerekçesiyle feshedildiğini belirtti.

Göçmen işçiler üstünde PASAPORT SOYGUNU

Bilindiği gibi, Özal hükümeti hazırladığı bir yasa ile pasaportların yenilenmesini gündeme getirerek, özellikle yurt dışındaki yurttaşlarımız için bir dizi soruna yol açtı. Pasaportlar öteden beri para karşılığı veriliyor. Ne var ki, ülke içinde pasaport almakla F. Almanya'da göçmen olup da pasaport almak aynı uygulamayla olmuyor. Yeni pasaportların Türkiye'deki değeri 1875 lirayken, (9 DM), F. Almanya'daki değeri (şimdiki kurlara göre) 102 DM. Eğer beş yıllık süreyle pasaport alınmaya kalkışılırsa, kişi başına ödenmesi gereken miktar 207 DM'yi buluyor. Beş kişilik bir işçi ailesinin pasaportlarını yenilemesinin faturası ise, 1035 DM!

Tabi sormak gerekiyor: Bu fark nereden doğuyor?

Türkiye'de hükümetlerin göçmen işçilerimizi birer "döviz yumurtlayan tavuk" olarak gördüğü biliniyor. Bu anlayış, sonuçta adeta göçmen işçilerimiz üstünde bir soyguna dönüştü. Soygun operasyonlarının sonuncusu da "pasaport soygunu".

F. Almanya'daki Türkiyeli işçileri temsil eden örgütler, bu konuda çeşitli açıklamalarda ve girişimlerde bulunuyorlar. İstedikleri ise yalnızca şunlar:

— Yeni pasaportlar için 102 değil, 15 mark alınması.

— Bir protesto biçimi olarak, pasaportların 1988 yılına kadar değiştirilmemesi.

— Pasaportun geçerlilik süresi bitmişse, yalnızca 1988 yılına dek uzatılması. (Bu öneri, fazladan uzatılan yılın yeni pasaporta işleneceğinin de kuşkulu olması nedeniyle yapılıyor.)

SENDİKALARDAN

AĞAÇ-İŞ Sendikası MİSK'e bağlı Türk Ağaç-İş'i sahtecilik iddiasıyla savcılığa şikâyet etti. Ağaç-İş Sendikası yetkilileri tarafından yapılan açıklamada, Türk Ağaç-İş Sendikası kendi sendikalarının örgütlü bulunduğu 11 işyerinde çalışan 1.645 işçiyi kendi üyeleriymiş gibi göstererek, yetki barajını aştığını bildirdi.

●

HAK-İŞ'e bağlı Öz İplik-İş Sendikası'nın 16 ayrı işyerinde çeşitli nedenlerle yetki uyuşmazlığına gittiği bildirildi. Aralarında Kula Mensucat, Titiz GiyimSanayi, Eren Tekstil Sanayii gibi işyerlerinin bulunduğu işyerleriyle ilgili çoğunluk ya da yetki kararlarının Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile İş Mahkemelerinden beklendiği açıklandı.

●

TEZ KOOP-İŞ Sendikası, Eskişehir'de kurulu Bölge Tüketim Kooperatifi ve Ankara'da kurulu Vakıflar Genel Müdürlüğü işyerlerinde yetki aldılar. Sendika ilgilileri çoğunluk yazısı aldıkları Gima işyeri için de yetki belgesi beklendiğini bildirdiler.

SENDİKALAR ve İş Hukuku uzmanları, ülkemizde "Memur Sendikaları" kurulmasını önleyen yasal ve anayasal bir hüküm bulunmadığını ileri sürdüler.

●

YOL-İŞ Sendikası Genel Başkanı **Bayram'ın yurtdışına çıkışı için** izni verilmediği öğrenildi. İncelemelerde bulunmak üzere Amerika Birleşik Devletleri'ne gidecek olan Bayram Meral'e, zamanında başvurmadığı gerekçesiyle izin verilmediği öne sürüldü.

●

HARB-İŞ Genel Başkanı Kenan Durukan Adana'da düzenlediği basın toplantısında çalışma yaşamının her geçen gün sonu ve çözümü belirsizliklerle dolu bunalımlara sürüklendiğini belirterek Türk işçilerinin batan gemideki insanlara benzediğini öne sürdü.

●

DERİ-İŞ Sendikası'nın 4 işyerinde yetki almaya hazırlandığı, aralarında Teoderm Deri Sanayii, Uğur Deri Sanayii ile İzmir'de kurulu Gökova Deri Sanayii'nin bulunduğu üç işyeri için de yetki belgesi beklediği bildirildi.

TOPLU SÖZLEŞMELERDEN

LİFLİ RULOve LEVHA SANAYİİ işyerinde yetkili sendika Deri-İş toplu sözleşme görüşmelerini sürdürüyor. Bu işyerinin Deri-İş'in toplu pazarlığı sürdürdüğü tek işyeri olduğu bildirildi.

●

BASIN-İŞ Sendikası, Emlak Kredi Bankası Basımevi ile İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde toplu sözleşme pazarlığını sürdürüyor.

●

TEZ KOOP-İŞ, Trabzon ve İçel Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürlüğü ile K.Maraş'taki Şoförler ve Otomobilciler Derneği'nde çalışan toplam 26 üyesi için toplu iş sözleşmesi imzaladı.

●

BURSA TEKSTİL İşverenleri Sendikası ile TEKSİF arasında bir süre önce ortaya çıkan uyuşmazlığın giderilmesi için yürütülen arabuluculuk çalışmalarından da sonuç alınamadığı ve uzlaşmaya varılamadığı açıklandı.

TÜM HAS—İŞ Sendikası, Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde 100 işçiyi kapsayan bir toplu iş sözleşmesi bağıtladı. Sendika Genel Başkanı Sadettin Ülfer, birinci dönem toplu iş sözleşmesiyle net 30 bin lira olan en düşük ücretin 60 bin liraya çıkartıldığını belirtti.

●

PLASTIFAY grevcilerinin 24 Şubatta sona eren grev uygulamasından sonra imzalanan toplu iş sözleşmesi ile saat ücretlerine 140 lira zam aldıkları bildirildi. Petrol-İş Sendikası'nın imzaladığı sözleşmeye göre Yüksek Hakem Kurulu tarafından verilen 3 bin liralık avanslar birinci yıl ücretlerine eklenecek.

●

KARADENİZ BAKIR İşletmelerinde bir süre önce uyuşmazlıkla kesilen toplu sözleşme görüşmelerinin yeniden başladığı ve işveren Tez Koop-İş Sendikası arasında uzlaşma sağlandığı öğrenildi.

Seminer mi, Aldatmaca mı?

TÜRK-İŞ'in 11-14 Mart tarihleri arasında İzmir'de düzenlediği «İşçi sağlığı-İş Güvenliği» semineri, katılan işçiler tarafından, «bir aldatmaca» olarak değerlendirildi. Seminere katılan bir grup işçi, GÜN bürosuna gelerek, bu konudaki görüşlerini anlattılar.

İşçilerin yaptıkları yazılı açıklamanın özetini aşağıda sunuyoruz:

«Bir kez semineri veren hocalar tarafından işlenen meslek hastalıkları, iş kazaları, işçilerin beslenme ve korunmaları gibi konular, gerçekte olduğundan çok farklı bir biçimde sunuldu. Sanki sağlıklı çalışma koşulları varmış da işçiler bu koşulları kendi zararlarına ortadan kaldırıyorlarmış gibi lanse edildi. Bir hocanın zehirlenmeler ve meslek hastalıkları konulu derslerinde 'kafayı bulmak amacıyla' birçok iş yerinde havalandırmanın işçilerce yapılmadığını, çıkan 'gazın kafa yapması' nedeniyle daha zevkli çalıştıklarını ileri sürmesi, çarpıtmanın hangi boyutlarda olduğunu açıklamaya yeter.

Öte yandan seminerin konusu olan sorunlar irdelenirken bu sorunlar çok yüzeysel olarak ele alındı. Türk-İş'in partiler üstü politikası burada da kendini gösterdi. Sanki tüm bu sorunların ekonomik sistemle hiçbir ilgisi yokmuş gibi gösterilmek istendi.

Meslek hastalıkları konulu bir seminerde, meslek hastalıkları hastanesinin neden kapatıldığı konusunda bilgi vermek, bu kararın arkasındaki nedenleri açıklamak yerine, bu ve benzeri birçok konuda sorulan soruların politik amaçlı olduğu ileri sürüldü. Gizli açık tehditlerle geçen Türk-İş seminerinin amacının ne olduğu bir kez daha görüldü.»

Federal Almanya'da cezaevindeki tutuklular sendikalaştı

SEVGÜL ULUDAĞ-GÜN:

FEDERAL Almanya'da Westphalia eyaletinin Werl kentindeki cezaevinde bulunan tutuklular "Solidarity" (Dayanışma) adlı bir sendika kurarak, x cezaevinde bulunan kişilerin talep ve istemlerini etkili biçimde Federal Alman hükümetine duyurmaya çalışıyorlar.

Westdeutsche Allgemeine gazetesine dayanarak, "The German Tribune" adlı haftalık İngilizce gazetesinin bildirdiğine göre, "Solidarity" adlı sendika, tümü cezaevinde bulunan 2 bin üyeye sahip. Federal Almanya'da cezaevlerinde toplam 60 bin kişinin bulunduğu haber verilirken, sözkonusu sendikanın yılnızca hükümlülere değil, hükümlü ailelerine de açık olduğu kaydedildi.

Uzun yıllardır Werl cezaevinde bulunan Erwin Remus adlı hükümlünün girişimleriyle kurulan sendikanın amacı, cezaevinde bulunanlara yardımcı olmak ve özellikle de cezaevinden çıktıktan sonra iş bulmalarını sağlamak... Bunun için cezaevi dışında yakınları bulunmayanlara da sendika yetkilileri mektup yazacak ve gelecekte özgürlüklerine kavuştukları zaman iyi bir yaşama kavuşmaları için çaba gösterecek. Örgütün mali işleri Münih'teki bir avukat tarafından yürütülecek. Sendikanın öncelikle bilgi ve toplanma özgürlüğü için geniş çaplı bir kampanya açacağı bildiriliyor. Sendika yetkilileri, dışardakilerin olduğu gibi, içerdekilerinde özgür biçimde bilgiye ulaşabilme ve her tür yayını okuma, ayrıca özgür biçimde, cezaevinde de olsa toplanma hakkının bulunduğunu, bunun anayasal bir hak olduğunu ve uygulanması gerektiğini savunuyorlar. Sendika, cezaevlerinde daha insancıl koşullar için de mücadele edecek. 1977'de geçirilen cezaevlerini reform yasasının 6 milyon marka malolduğu ancak bunun cezaevindeki yaşamı iyileştirmeye yetmediği haber veriliyor. Westdeutsche Allgemeine'ye göre cezaevlerinde halen, bulunması gereken sayının çok üstünde insan tutuluyor, buysa aşırı bir doluluk demek. Hükümlülere cezaevi dışına izne çıkma hakkı çok ender durumlarda tanınıyor. Cezaevinde bulunanlar çok ağır işlerde çalıştırılıyor, ancak bunun karşılığında devlet tarafından kendilerine çok düşük ücret ödeniyor. Gazeteye göre özel hücreler de "hapisane içinde hapisane" özelliğini koruyor.

Cezaevindeki uygulamalardan etkilenmekte olan yaklaşık 200 bin hükümlü yakını bulunduğu, tutuklu yakınlarının işlenen suçları küçümsememekle birlikte cezaevlerindekilere yardım etmek istedikleri, bu nedenle de sendikayı destekledikleri de kaydedilmektedir. Sendikanın yayın organının da herhangi bir sansüre tabi tutulmadan Federal Almanya'daki tüm cezaevlerinde özgürce dağıtımının yapılmasının karara bağlandığı bildirilen haberde, sendikanın aylık aidatının da 3 mark olarak belirlendiği ve bunun posta pullarıyla ödeneceği kaydediliyor.

Sendikanın kuruluşunda aktif rol alan Erwin Remus, Ekim ayında cezasını tamamlayarak, özgürlüğüne kavuşacak. Remus, özgürlüğüne kavuştuktan sonra sendikanın işlerine daha fazla zaman ayırabilecek. Remus, tutukluların sendikası "Dayanışma" hakkında iyimser olduğunu da belirterek, "birlikte olursak birşeyler yapabiliriz" diyor.

Remus halen "Solidarity" başkanlığını yürütüyor. Sendikaya üye olanlar arasında ömür boyu hapse mahkum 80 kişinin yanısıra cezaevi dışında çeşitli avukatların, bilim adamlarının, uzmanların ve sosyal hizmetlerde çalışan çeşitli kişilerin de üye olduğu bildiriliyor.

DÜNYA İŞÇİ SINIFI HAREKETİ

İNGİLTERE'nin Avustralya kökenli basın imparatoru'nun grevdeki işçilerin direnişini kırmak için kurdurduğu yeni basın tesislerine yönelik protesto gösterileri giderek artarken, yer yer polisle grevci işçiler arasında çatışmalar çıktı. Gösteri yapan işçilere polisin saldırması sonucu çıkan çatışmalarda 12 işçinin tutuklandığı ve bu arada beş polisinde yaralandığı bildirildi.

●

TUNUS'ta muhalefet partileri sendikalar üzerindeki baskıları protesto ederek sendikaları desteklemek üzere "Dayanışma Komitesi" oluşturuyor. Ülkede ücretleri iki yıl süreyle dondurma kararı alan Habip Burgiba yönetimine karşı çıkan Ulusal İş Federasyonunu destekleyen Dayanışma Komitesi bozuk ekonomik yapıdan tümüyle hükümeti sorumlu tuttu. Dayanışma Komitesi Komünist Parti, Sosyal demokrat Parti, Halkın Birleşik Hareketi ve İslami Eğitim Hareketi adlı parti ve gruplardan oluşuyor.

●

GÜNEY AFRİKA'nın ikinci büyük altın madeninde 12 bin işçinin iki arkadaşlarının polis tarafından öldürülmesi sonucu greve gittikleri bildirildi. Johannesburg kentinin yakınındaki altın madeninde 15 Mart günü de beyaz azınlık hükümetinin gönderdiği polis kuvvetleri işçilere saldırarak silahla taradı.

●

FEDERAL ALMANYA'da genel hizmetler sınıfında çalışan yaklaşık 2 milyon 700 bin işçi, ücretlerin artırılması istemiyle ülkenin 40 kentinde uyarı grevi yaptı. Sendikalar hükümetin 1986 yılı için verdiği yüzde 3'lük ücret artışını yeterli görmediklerini ve yüzde 5 oranında artış sağlanmadığı takdirde direnişlerini sürdüreceklerini açıkladılar.

GÜN
Siyasi Haber ve Yorum Dergisi

Sahibi: Sami Alptekin ● Yazılşleri Müdürü: İdris Lütfü Melek ● İşletme Müdürü: Mustafa Karakuş ● Yönetim Yeri: 856. Sokak, Nurhan 3/502 A, Konak - İzmir ● İstanbul Temsilciliği: Taner Renda - Fuat Uğur ● İstanbul Bürosu: Binbirdirek, Peykhane Sokak, Güneşin Han, 55/10, Cağaloğlu-İstanbul ● Ankara Temsilciliği: Cemil Turan ● Abone Koşulları: Yurtiçi/Yıllık 1500 lira - Yurtdışı/Yıllık 20 DM - Yurtdışı tek sayı 2 DM ● Dizgi, film, montaj: Özün Yayıncılık-Baskı: Numune Basımevi ●

Tüm Has-İş yüzde 10 barajını aştı

Tüm Has-İş Sendikası Genel Başkanı Sadettin Ülfer, mahkeme kararıyla aştıkları yüzde 10 barajının Yargıtay tarafından da onandığını bildirdi.

Sadettin Ülfer dergimize yaptığı açıklamada, ilk başta Tüm Has-İş'in yüzde 10 barajını mahkeme kararıyla aştığını, buna Sağlık-İş Sendikası'nın yeniden mahkeme istemiyle itiraz ettiğini belirterek, "Ancak daha önce yüzde 10 barajını onaylayan mahkeme bu kez çoğunluğumuzun bulunmadığına karar verince bu kararı temyiz ettik. Karar temyizden bozularak döndü ve toplu sözleşme yapacak orana ulaştığımız böylece yeniden belgelendi" dedi.

Sıtma savaş işyerlerinde örgütlü bulunduklarını, bu işyerlerine ilişkin toplu iş sözleşmesi yetki taleplerinin yanıtlanmasının, yüzde 10 çoğunluğa ilişkin davaların devam ettiği ileri sürülerek şimdiye kadar Çalışma Bakanlığı'nca ertelendiğini ifade eden Sadettin Ülfer, açıklamasını şöyle sürdürdü: "Çoğunluğumuzun mahkemece belirlenmesi için açtığımız dava devam etmektedir. Geçmişte bu işyerlerinde örgütlenmemizin engellenmesi için Dünya Sağlık Örgütünce yetiştirilen nitelikli elemanlar bile Sağlık-İş yöneticilerinin çabalarıyla çeşitli işyerlerine sürülmüş, yerine Sağlık-İş Sendikası'nı destekleyen kişiler getirilmiştir. Bu güçlükleri aştık. 2700 işçinin çalıştığı söz konusu işyerlerinde sözleşme yaptıklarında 67 ilde örgütlü üyelerimizin etkinliği daha da artacaktır."

---

31. sayfadan sürüyor.

lenmesinde önemli bir yer tutuyorlardı. İspanyol sosyalistleri Palme'nin Portekiz sosyalistleri ile yaptığı bir görüşmedeki şu sözlerini kendilerine örnek almışlardı: Palme, Portekizli sosyalistler ülkede zenginlerin ortadan kaldırılmasını amaçladıklarını söyleyince, "Oysa ben ülkemde fakirliğin ortadan kaldırılmasını istiyorum," demişti. Gonzales de aynı yaklaşımdadır: "Aynı cevabı vereceğim şimdi size, zenginlerle bir alıp veremediğim yok. Ben de fakirliğin ortadan kaldırılmasını istiyorum ülkemde." Gonzales'le birlikte aynı ideolojik etkilenmeyi yaşayan ve şubat ayındaki cumhurbaşkanlığı seçimini Komünist Partinin desteğiyle kazandıktan sonra, "AET ve NATO ile ilişkileri sıkılaştıracağım" diyen Portekiz Sosyalist Partisi lideri Mario Soares de benzer bir yanılgıyı yaşamaktadır. Bu yanılgı, ne İspanya'nın ne de Portekiz'in gelişmiş bir kapitalist ülke olmaması, azgelişmiş ülkeler olması, bundan ötürü de Federal Almanya ile İsveç'in gelişmiş kapitalizminde işçi ve emekçi sınıflara refahın görece yansıtılabileceği ekonomik olanaklara bu ülkelerin sosyal demokratlarının sahip olmasına rağmen, İberik Yarımadası'nın yoksul ülkeleri İspanya ile Portekiz'in bunu başaramayacağıdır. İberik Yarımadası "sosyalistleri"nin Avrupa sosyal demokrasisine ideolojik açılımının sonucu bir çıkmaz olmuştur. Bunu ne Soares'in Cumhurbaşkanı seçimini kazanması ne de Gonzales'in iktidarda yıpranmasına karşılık gücünü koruması örtemez.

32. sayfadan sürüyor.

de pragmatik, merkeziyetçi, sınıflararası uzlaşmacı, Alman Sosyal Demokrat Partisi gibi kapitalist düzen içinde kalan, kapitalizmi dönüştürmekten vazgeçen bir kimlik kazandı. İspanya'nın geleneksel politik güç ölçüsü, sermaye - ordu - kilise karşısında İSİP artık ürkütücü bir parti olmaktan çıkmıştı. İspanyol sermaye sınıfı, sağ partilerin de iyice yıpranıp ufalandığı bir zamanda İSİP'i geleceğin iktidarı olarak görüyordu. İSİP 40 yıllık Franko faşizminden sonra demokrasiyi yerleştirmek, ordu ve kilisenin parlamenter demokratik bir düzen ölçüleri içinde kabul edilemeyecek olan yetki ve etkinliğini sınırlamayı amaçladı. Ayrıca iktidara geldiğinde ekonomide büyümeyi sağlayarak, işsizliği önlemek için, yılda 200 bin kişiden 4 yılda 800 bin kişiye yeni iş alanları açacağını vaat etti. Dikta rejimi altında 40 yıl yaşayan İspanyollar için demokrasiyi kökleştireceğini söyleyen Gonzales, en güçlü iktidar adayıydı. Nitekim İSİP oyların yüzde 46'sını alarak 1982'de büyük bir çoğunlukla iktidara geldi.

Gonzales iktidara gelmeden önce NATO karşıtıydı ve sağ iktidarın ülkeyi 1978'de NATO'ya sokmasının ardından, iktidara geldiklerinde NATO konusunda bir halk oylaması yapacaklarını parti programına almışlardı. İspanyolların NATO'ya hiç de sempati duymadığını Gonzales de iyi biliyordu. NATO'nun motor gücünün ABD olduğunu ve ABD'nin İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da faşizmi yenerek demokrasi getiren güçlerden biri olmasına karşılık, Franko faşizminin yıkılması için hiçbir şey yapmamasını İspanyol halkı unutmamıştı. O Franko rejimi ki, Hitler'in Nazi Almanyası'nın ve Mussolini'nin Faşist İtalya'sının dıştan desteği ile zorla iktidar olmuştu. Hitler ve Mussolini'ye karşı savaşan ABD'nin Franko'dan hiç söz açmaması unutulacak gibi değildi. İstenseydi, Franko rejimi daha o zaman 1945'te kolaylıkla yıkılıp gidebilecek ve İspanya demokrasiye 1975'te değil, 1945'te kavuşabilecekti. Bu nedenle İspanyol halkı yüzde 60 gibi bir çoğunlukla NATO karşıtı idi ve Franko rejiminden sonra demokrasinin güvence altına alınmasının NATO üyeliğinden geçmediğini biliyordu. Oysa Gonzales çok değişmişti. Avrupa'nın gelişmiş kapitalist ülkelerinin oluşturduğu Avrupa Ekonomik Topluluğu'na (AET) gelişmemiş (ya da iyimser bir sınıflama içinde 'gelişmekte olan') İspanya'nın girebilmesi için AET'nin NATO'ya da girmesi koşulunu getirmesi üzerine iktidara geldiğinde, pragmatik politikanın bir örneğini daha vererek, "NATO konusundaki görüşlerinin değiştiğini", "NATO'nun gerekliliğini" anlatmaya koyuldu. Ne AET İspanya'nın gelişmesi için ekonomik bir güvence ne de NATO bir savunma ve demokrasi güvencesi olmamasına (nasıl olsundu, uzun yıllar aynı kaderi yaşadıkları komşusu Portekiz, dikta rejimi altında NATO üyesiydi) karşın, İSİP ülke çapında 7 bin 700 miting yaparak NATO referandumunda İspanyolların yüzde 60'lık "hayır" eğilimini yüzde 40'a indirmeyi ve "evet"leri yüzde 53'e çıkarmayı başardı. Ancak yine de bu yüzde 53 tüm seçmenlerin değil katılanların yüzde 53'üydü. İspanya NATO'da kalmıştı, ama seçmenlerin yalnızca yüzde 59'unun katıldığı bir oylamada çoğunluğu sağlamıştı. İspanyol burjuvazisinin tercihi olan AET'ye, İSİP iktidarında 1986 başında girilmiş ve NATO'dan da çıkılmamıştı. İSİP belki ekonomide işçi ve emekçi sınıflar yararına düzenlemeler yaparak o noktada vaatlerini tutabilirdi. Ancak iktidara gelmeden önce yılda 200 bin kişiye yeni iş alanları açacağını açıklayan İSİP ekonomide "kemerleri sıkma" politikası uygulamış ve yeni iş alanları açmak bir yana iktidarının ilk yılında 115 bin kişi daha işsizler ordusuna katılmıştı. İşsizlik oranı yüzde 20 dolayında olan İspanya'da çalışabilir yaştaki her beş kişiden biri işsiz duruma gelerek, Avrupa ülkeleri arasında bu konuda en önlere geçiyordu. Solun sağ ekonomik politika izlemesinin kaçınılmaz sonucu yaygın işsizlik oluyordu.

İspanya'nın geleneksel politik güç ölçüsü, sermaye-ordu-kilise karşısında İSİP artık ürkütücü bir parti olmaktan çıkmıştı. İspanyol sermaye sınıfı, sağ partilerin de iyice yıpranıp ufalandığı bir zamanda İSİP'i geleceği iktidarı olarak görüyordu.

Böylece İSİP, iktidarda, adındaki "sosyalist" ve "işçi" kavramlarından uzaklarda parti durumuna geldi. İktidara geldikten sonra sağ politikalara kayan bir sol partinin geldiği nokta bu olmuştu. Bu politika Fransız Sosyalist Partisi'nin 16 Mart seçimlerinde hükümeti kaybetmesini getirirken, İSİP için iktidarı kaybetmenin sonbahar seçimlerinde güçlü bir olasılık olmadığı belirtiliyor. Bunda sağ politik güçlerin içine girdikleri dağınıklıktan sonra henüz toparlanamamış olmaları ve Franko'dan sonra İspanyolların dikta yıllarını hatırlayarak, demokrasiyi yaşatma güdüsüyle İSİP'i tercih etmeleri rol oynuyor.

İSİP'in düzeni değiştiren bir "sosyalist parti" olmaktan, Alman Sosyal Demokrat Partisi gibi düzen içinde bir "sosyal demokrat parti"ye dönüşmesinin temelindeki etkenlerden birisi Avrupalı sosyal demokratların, başta Willy Brandt olmak üzere İsveçli Palme ve Avusturyalı Kreisky'nin çabaları idi. Radikal sınıfsal niteliğinden uzlaşmacı, Avrupa tipi sosyal demokrat kimliğe bürünmede özellikle Alman Sosyal Demokrat Partisi ve onun başkanı Willy Brnadt'ın Ebert Vakfı aracılığıyla yaptığı geniş mali yardımların ve 1970'lerde henüz küçük bir parti halinde bulunan İSİP'e ve onun 32 yaşındayken 1974 yılında İSİP'e genel sekreter olan genç lideri Gonzales'e gösterdiği yakınlığın yeri büyüktür. Onun -sözcüğün tam anlamıyla- elinden tutan Avrupalı sosyal demokratlar, sürgün yıllarında da, sonradan İSİP'in yönetimine gelecek olan genç İspanyol sosyalistlerinin ideolojik eğilimlerinin biçim-

30. sayfada sürüyor

Palme'ye Sıkılan Kurşun ve İspanya'da NATO Oylaması

CEMİL TURAN

KUZEY AVRUPA'nın soğuk ülkesi İsveç'in yüreklerde sıcak yer etmiş birpolitikacısıydı, Palme. Ülkesinde sevilmesinin ötesinde, uluslararası alanda da saygınlık kazanmış, demokrat, içten bir barışçıydı. Nikaragua'daki devrimci yönetime karşı CIA'nın güdümlediği çapulcuları "özgürlük savaşçıları" ve "kardeş" diye niteleyen ABD Başkanı Reagan için şunları söylemişti: "Reagan için denilebilecek en dostça söz, Orta Amerika'daki gerçeklerden haberi olmadığıdır. Olanları anlatmak bizim politik görevimizdir." Politik görev anlayışı ABD'nin hunhar Vietnam bombalamasına, Franko İspanyası'nda beş gencin idam edilmesine tepki göstermesinde, Güney Afrika ırkçılığına, Yunanistan'da Albaylar Cuntasına, Küba'ya karşı ABD tutumuna karşı çıkmasında kalmıyordu. Silihsızlanma, uluslararası güvenliğin sağlanması, zengin ve yoksul ülkeler arası refah farkının giderilmesi için çalışmalarında, Orta Avrupa'da nükleer silahlardan arınmış bir bölge kurulması önerisi için etkin çaba göstermeye dek evrensel bütün sorunlara uzanıyordu. Delhi Deklerasyonu'nu imzalayan altı devlet-hükümet başkanından biriydi: Tanzanya, Hindistan, Arjantin, Yunanistan, Meksika ve İsveç. Tüm dünya ve nükleer silah sahibi ülkelere yönelik bu çağrıda, insanlık için yaşam hakkı isteniyor, nükleer denemelerin durdurulması ve silahsızlanma çağrısı yapılıyordu. Bu deklerasyonu imzalayan liderlerden ikisi şu anda yaşamıyor. Öldürüldüler. İkisi de uluslararası alanda saygınlık kazanmış, bağlantısızlar hareketinin önde gelen adlarındandı: İndira Gandi ve Olof Palme. Gandi geçen yıl öldürüldü, Palme bu yıl. Barışçı, silahsızlanma

yanlısı olmak gibi, "hoş olmayan" özelliklere sahiptiler. Her ikisi de ülkelerinde ve dışta sözlerine değer verilen, karizma sahibi insanlardı. Bu karizmayı ve saygınlığı söndürmek, onlar gibi olmak isteyen politik önderlerin yüreğine korku salmak demekti. Barış ve adalet düşüncesini frenlemekti. Barış mücadelesine ve bağlantısızlar hareketine kan kaybettirmek, onlara gözdağı vermekti. İsveç NATO üyesi olmayan Batı Avrupa'daki birkaç ülkeden biriydi. Bu bir şey değil ama, İsveç'in Başbakanı Palme uluslararası konularda "çok sesini yükseltiyordu". Militarizme, savaşçı politikalara, gerginliğe, gerici yönetimlere karşıydı. Gandi ile ortak yönleri çoktu. Palme, Gandi gibi kişilikli, barışçı, bağımsızlıkçı liderler yerine, Ziya Ül-Hak gibileri tercih edilirdi. Gandi'yi bir Sih teröristi öldürmüştü. Bu suikastte hiç de uluslararası bir boyut yok gibi görünüyordu ama, bilinen şeyler vardı: Sih teröristleri dıştan destekleniyorlardı. O "dış güç" çok yerde içlere kadar girmeyi becermişti. Palme'yi vuran kişi henüz bulunmadı. Bulunduğu zaman "dosya" kapanacak mı? Araç olan, aracı kullanan "büyük" suçluyu gizlemeye yetmeyecek: Dünya barış güçlerine karşı olan gerici odaklar, Palme davasının baş sanığı olmaktan kurtulamayacaklardır.

Fizik varlığın sona ermesi, her zaman düşüncelerin de ölümü demek değildir. Düşünceler "dava" olmuş konularda fizik varlığın ötesinde bir yaşarlığa kavuşurlar. Hiç kuşkusuz Palme de yaşıyor. Çünkü o insanlığın barış davasının tanıklarından ve sözcülerindendi.

BİR BAŞKA SOSYAL DEMOKRASİ

GEÇEN AYIN Avrupa'da en çok konuşulan konularından birisi de, İspanya'daki NATO'dan çıkıp çıkmama konusunda verilecek kararı belirleyecek olan halk oylamasıydı. Faşizmin 40 yıllık iktidarının Franko'nun 1975'te ölümüyle son bulması üzerine, İspanyol Sosyalist İşçi Partisi (İSİP) de yasal olarak kuruluyor ve kendisini, "kapitalist üretim biçimini ortadan kaldırmak amacında olan Marksist ve demokratik bir sınıf partisi" olarak tanımlıyordu. Palme'nin acısını İSİP ve onun genel sekreteri Felipe Gonzales de bütün dünyadaki demokratlar gibi duymuşlardı. Palme'nin onlar için ayrı bir yeri vardı. Palme Franko diktasına karşı çıkmış ve İSİP'e yardım elini uzatmıştı.

Gonzales'in partisi 1976'da kendisini, "Marksist ve demokratik bir sınıf partisi" olarak nitelerken, kısa zamanda bu niteliğinden uzaklaşmaya başladı. 1979'daki kongresin-

31. sayfada sürüyor.